

Eggert Frille.

Et Bidrag til Unionstidens Historie

af

W. Møllerup.

Unionskampene i det 15de Aarhundrede bære overalt Præg af den fremherskende Slægtfølelse og de mangfoldige Særinteresser, som røre sig i Tiden. Især gjælder dette Tidsrummet før Slaget paa Brunkebjerg, hvor de nationale Modsætninger endnu ikke havde klaret sig saa skarpt ud fra hverandre, som Tilfældet blev efter dette Unionens Vendepunkt. Slægtskabsforbindelserne imellem den svenske og danske Adel bidroge især i høj Grad til at gjøre Partiforholdene uklare og til at skabe indviklede og farefulde Situationer, som for enkelte Slægter endog bleve skæbnesvangre. For ingen gjælder dette i højere Grad end for de berømte 9 Axelssønners, som først senere antog Familienavnet Thot. Fra at have været Danmarks mest indflydelsesrige Slægt synker den i dette Land ned til at blive en Slægt af anden Rang, medens den i Sverig gaar en smuk og rig Fremtid i Møde. Den Mand, hvis Navn er nævnet i Overskriften, horte ikke til en Familie, hvis Medlemmer allerede havde indskrevet deres Navn i Historien. Han var en «homo novus»; ved egen Kraft og Dygtighed svang han sig op til at indtage en fremragende Plads

blandt Landets Stormænd. Da blev han indviklet i den skæbnesvangre Kamp, som Axelsønnerne rejste imod Kong Christiern I; han knyttede sin Skæbne til deres, og Thotternes Fald førte hans Undergang med sig. Navnet Frille, som før hans Tid knap havde været kjendt, sank atter tilbage i Mørket, og kort efter Aarhundredets Udgang forsvinder det for bestandig. Vi skulle i det Følgende søge at gjenopfriske Mindet om denne mærkelige Mand, hvis Liv og Færd er et ikke uvigtigt Blad i Fædrelandets Historie.

1.

I nogle løst henkastede Optegnelser af Anders Sørensen Vedel findes følgende gaadefulde Vers:

«Herr Eggert Frilde
 «Hand gjorde ilde,
 «Hand drog til Stralsund
 «Oc skadde Danmark M (o: 1000) Pund.
 «Tu autem for skind (!)
 «Miserere klipping.

De eodem, [der] hand haffde Voringborg Slot:

«Siden Barnmoss øll lærte rostocker maal,
 «Fick de paa Voringborg mager kaal»¹⁾.

Det er nu umuligt med Sikkerhed at udtale sig om, hvortil disse Smædevers sigte²⁾. Men de vise, at der endnu i Slutningen af det 16de Aarhundrede har været bevaret

¹⁾ Rørdam, Monum. hist. Dan. II. 181.

²⁾ Det er kun en Gissning, hvis man vilde antage, at der sigtedes til det uheldige Tog til Stralsund, som paa Dronning Filippas Foranstaltning blev foretaget Aar 1429. Eggert Frille har — saavidt bekjendt — aldrig været Hovedsmand paa Vordingborg; men muligvis er det en Forvexling med Urbirk (Oregaard og -Birk i Fyn), hvormed han var forlenet.

en Tradition om en Mand, hvis Navn næppe nævnes i samtidige Krøniker, men som dog ikke kan have været en ganske ubetydelig Personlighed, siden man endnu over hundrede Aar efter hans Død mindedes karakteristiske Træk af hans Levnet. Men tie Krønikerne, saa tale Aktstykker og Breve. I Hundreder af saadanne findes hans Navn, snart som Udsteder, snart som Modtager, hyppig kun som Vidne eller endog kun nævnt. Det er paa disse hidtil tildels utrykte Breve, at en Fremstilling af hans Liv maa bygges, og det turde da vise sig, at Traditionen i dette Tilfælde har havt gode Grunde at støtte sig til.

Slægten Frille nedstammer fra Sønderjylland. I Aaret 1334 tildelte Hertug Valdemar Frillev Hakonsson i Sønderborg Adelsrettigheder¹⁾. Igjennem Sønnen Christiern Frillevsson blev Familien hjemmehørende i Nørrejylland. Han erhvervede sig Besiddelser i Omegnen af Ribe, og omtrent ved Aar 1369 bosatte han sig i selve Staden, hvortil han og hans Slægt siden vare knyttede med stærke Baand. Christiern Frillevsson synes at have været en snild og energisk Person, der med Held har forstaaet at benytte sig af de vanskelige politiske Forhold i Slutningen af Valdemar Atterdags og Begyndelsen af Dronning Margrethes Regering til at skaffe sig en ikke ringe Indflydelse, saavel i som udenfor Staden Ribe, samt en betydelig Formue²⁾. Han var to Gange gift, sidste Gang med Ermegaard Altena af en i Fyn indvandret holstensk Slægt. Han døde 1418 og efterlod sig et talrigt Afkom. Af første Ægte-

¹⁾ Suhm, Hist. af Danmark XII. 394. Mag. f. dansk Adelshist. I. 122.

²⁾ Kinch, Ribe Byes Hist. indtil Reform. S. 282 ff., hvor der findes samlet Efterretninger om Christiern Frillevsson.

skab vare Sønerne Frille, sandsynligvis bosat i Ribe, Hagen eller Hakon, som antagelig ved Aaret 1425 drog over til Finland og dér blev Stamfader for en talrig og anset Familie, samt Clavs Christiernssøn, Ærkedegn i Ribe¹). En Datter Hilleborg blev gift med den mægtige Lensmand paa Hindsgavl, Berneke Skinkel, en anden Datter, Kirstine, med et Medlem af den dengang meget ansete Slægt van Hagen. Af andet Ægteskab vare Sønerne Eggert og Johan, den første opkaldt efter sin Morfader Eggert Altena, og Datteren Tale. Flere af disse Brødre, især Clavs og Johan, vare ansete og indflydelsesrige Mænd. Det er dog kun én af de yngste, som har kastet særlig Glans over Navnet: Eggert Christiernssøn, sædvanlig kaldet Frille, sandsynligvis en Forkortelse af Navnet Frille.

Eggert Frille er født omkring 1400, Aaret kan ikke angives med Sikkerhed. Han forekommer første Gang tilligemed Broderen Johan og Søsteren Tale i et Dokument fra 1415, hvorved der tilsikredes dem en Gaard i Lunde Herred i Fyn²). Ligesom vi første Gang møde hans Navn i et fynsk Dokument, saaledes ville vi ogsaa herefter finde ham knyttet til denne Landsdel, hvor hans Slægt paa mødrene Side horte hjemme og hvor han havde nære Familieforbindelser med Skinkelslægten paa Rugaard og den ansete Slægt paa Sandagergaard i Skovby Herred, hvortil Mester Jesper Henriksøn, Universitetets første Rektor, hørte³). Efter Faderen havde han arvet betydeligt Jorde-

¹) Om denne ansete Mand se Kinch, Ribe Byes Hist. S. 330 ff.

²) Geh. Arch. Lunde Herred Nr. 1.

³) Om ham se Rørdam, Kjøbenhavns Kirker og Kloostere S. 101—103. Begge Slægter føre det samme Vaaben, en Stub med to Søblade, se H. Petersen, Danske gejstlige Sigiller Nr. 349. Slægten Brock fører et lignende Vaaben, se A. Thiset i Hist. Tidsskrift 5. Række I. 615—16.

gods i Omegnen af Ribe, men imellem Aarene 1424 og 1431 maa han have taget fast Ophold i Fyn, hvor han før Aaret 1431 har faaet Oregaard og -Birk med Skam Herred i Forlening af Kong Erik af Pommern efter Ridderen Jon Litles Arvinger, hvem han udbetalte Pantessummen. Lenet kaldes sædvanlig Urbirk, og til denne Gaard er hans Navn knyttet. Eggert Frille til Urbirk — saaledes nævnes han af Samtiden lige til sin Død¹⁾.

Omtrent samtidig giftede han sig med Anna Jul, en Datter af den sønderjydske Væbner, Iver Jul. Dette Ægteskab skaffede ham saavel Midler som indflydelsesrige Forbindelser. Svigerfaderen, Iver Jul, var en velstaaende Mand, Ejer af betydelige Godser i Slesvig og Medlem af Kjøbmandsgildet i Flensborg. Igjennem sin Hustru blev Eggert Frille beslægtet med Familierne Limbæk, Krummedige, Bryske og Mandrup. Hans Svoger var den ansete Ridder Niels Mandrup til Barritskov ved Vejle, som var gift med Beate Jul. Eggert Frille har upaatvivlelig forstaaet den Kunst at benytte sig af sine Familieforbindelser til at skaffe sig Velstand og Indflydelse. Hans Svigerfaders Broder Thomas Jul til Krogsbølle i Fyn synes snart at være kommet i fuldstændigt pekuniært Afhængighedsforhold af ham. Allerede 1431 maatte han sælge Eggert Frille noget Gods i Skam Herred og samtidig forpligte sig til at lade ham have Forkjøbsret til sit Gods i Krogsbølle og andetsteds i Fyn. Inden faa Aar er det da ogsaa lykkedes denne at komme i Besiddelse af alt Thomas

¹⁾ I Novbr. 1424 er han bosat i Ribe og kaldes «beskeden Mand Eggerd Christiensen». Geh. Arch. Hvidding Herred Nr. 2. 1431, 25 April nævnes han første Gang Hovedsmand paa Urbirk. Skam Herred Nr. 6. At han har faaet Lenet efter Jon Litles Arvinger, siges i Kong Christiorns Stadfastelse af Pantelenet.

Juls Gods i Fyn, «hvor det laa eller findes kunde»¹⁾. Da Thomas Jul 1444 døde i Flensborg, udstedte Magistraten i denne By et Vidnesbyrd om, at han for sin Nødtørftigheds Skyld og ikke paa Grund af overdaadig Levemaade eller uredelig Vandel havde maattet sælge og pantsætte sine Ejendomme²⁾.

Saaledes som Eggert Frille har begyndt, fortsætter han. Et stort Antal Kjøbebreve, Pantebreve, Gjældsbreve vidne om hans utrættelige Evne til at gjøre sine rede Midler frugtbringende. Det er et ikke uvæsentligt Træk til Bedømmelsen af hans Virksomhed i denne Retning, at de samme Skyldnere jævnlig komme igjen, stadig med forhøjede Laan og større Panter, indtil det til Slutning gaar dem, som det gik Thomas Jul. Hvad han éngang har faaet fast Tag i, det slipper han ikke igjen. Det lykkes ham da ogsaa lidt efter lidt at sikre sig en fast Grundvold og en sikker Plads i Rækken af de fynske Stormænd, blandt hvilke han snart ved sin Deltagelse i Tidens store politiske Begivenheder skulde komme til at spille en Førers Rolle³⁾.

Som politisk Person optræder Eggert Frille første Gang 1435. Hans Navn findes under det bekjendte Forlig i Stockholm den 14de Oktober 1435 mellem Kong Erik og det svenske Rigsraad⁴⁾. I Følge den svenske Rimkrønike ledsagede han Erik af Pommern paa Tilbagerejsen gennem

¹⁾ Geh. Arch. Skam Herred Nr. 6 og 7. St. Kgl. Bibl. Danske Adels Breve Fasc. 12. Smlgn. Vedel Simonsen, Bidrag til Rugaards Hist. I, 2. S. 7 og Vedel Simonsen, Odense Byes Hist I, 2. S. 123—24.

²⁾ Sejdelin, Diplomatar. Flensborg. I. 511.

³⁾ Denne Side af Eggert Frilles Virksomhed vil blive behandlet særskilt i en genealogisk Opsats over Slægten Frille.

⁴⁾ Hvitfeldt, Daun. Riges Krøn. S. 785. Han maatte her laane 60 Mark af Herman van Hagen. Optegnelser af Anna Jul i Danske Adels Breve Fasc. 12, Nr. 157.

Skjærene, hvor Kongen siges at have udøvet forskellige Grusomheder, der Aaret efter fremkaldte et nyt Oprør i Sverig. Om det er ham eller Kongen, der paa Rogöfjärd skal have mistet et Skib med meget Gods, er ikke ganske klart¹⁾. Det Sammenhæng, i hvilket Rimkroniken nævner ham, viser, at han dengang maa have staaet i Yndest hos Kong Erik. Kun to Aar efter finde vi ham imidlertid indviklet i en tilsyneladende højst kompromitterende Sag, hvis Følger skulde føre ham over i det mod Kongen fjendtlig sindede danske Adelsparti. For saa vidt som han overhovedet hidtil havde taget noget fast Parti, tør han vel nærmest paa Grund af sine Slægtskabsforhold have været henregnet til det kongeligsindede Parti. I alle Tilfælde giver et Landstingsvidne ham Vidnesbyrd for, at han, medens Kongen var fraværende fra Land og Rige, havde været dennes tro Mand, «saa at ham burde ske Tak af Kongen og hver Dannemand»²⁾.

I Begyndelsen af Marts Maaned 1438 blev Eggert Frille, paa Tilbagerejsen fra et Besøg i Flensborg hos Hertug Adolf, kastet i Fængsel, sandsynligvis paa Tranekjær Slot³⁾, under Paaskud af, at han i Flensborg skulde have talt «paa Kongens og Rigets Værste» med Hertug Adolf⁴⁾. Det var i denne Vinter, at Kong Erik havde gjort det sidste mislykkede Forsøg paa at formaa Rigsraadet til at vælge hans Fætter Hertug Bugislav til Tronfølger⁵⁾. Under den Uro og gjensidige Misstemning, som Forhandlingerne

¹⁾ G. E. Klemming, Svenska medeltidens rim-kronikor II. 66, vers 1922: «En dän fulde hanom, heet Eggerd Frilla.»

²⁾ Geh. Arch. Adelige Friheder 5, Fasc. 15 a. Smlgn. Vedel Simonson, Odense Byes Hist. I, 2. S. 124.

³⁾ De to Mænd, som fængslede ham, Mathias Jenssøn og Henrik Pors, horte begge hjemme paa Langeland.

⁴⁾ Sejdelin, Diplomatar. Flensborg. I. 473—74.

⁵⁾ G. v. d. Ropp, Zur deutsch-skandinavischen Geschichte S. 66 ff.

herom selvfølgelig maatte fremkalde, har Kongens Mistanke vel særlig været rettet imod den farlige Nabo mod Syd, Hertug Adolf. Om Kong Eriks Frygt har været berettiget, om der fandt hemmelige Aftaler Sted mellem Hertugen og Rigsraadet, og om Eggert Frille var Mellemmanden, derom vide vi Intet. Det er derimod sikkert, at Eggert Frille selv havde ikke ringe Interesser at varetage i Hertugdømmet. Hans Svigerfader Iver Jul havde efterladt betydeligt Gods, som nu tilfaldt hans to Døtre Anna og Beate¹⁾. Ogsaa han selv har haft Arvegods i Sønderjylland, som Hertugen ikke vilde tillade ham at benytte. For at ordne disse Forhold havde Eggert — efter eget Sigende — den 3dje Marts været i Flensborg, men kun faaet et afvisende Svar. Hertugen vilde kun indrømme ham og andre Danske deres Ejendomme, for saa vidt som ogsaa han og hans Undersaatter fik, hvad de gjorde Fordring paa og mente at have Ret til, men som Kong Erik hidtil havde forholdt dem²⁾.

Rigsraadet, som dengang var forsamlet i Nyborg, klagede strax til Kongen over den mod Eggert Frille udøvede Vold og forespurgte om Grunden til hans Fængsling. Kongen svarede undvigende, at han ikke kjendte noget til Sagen, før Matthias Jenssen og Henrik Pors underrettede ham derom. Forøvrigt udbad han sig Raadets Betænkning om, hvad han burde gjøre i en Sag, som havde saa stor Betydning saavel for ham som for dem alle³⁾.

¹⁾ I Optegnelser af Anna Jul findes følgende: 700 lybske Mark tog Eggert op i Odense af Eggert Boossen, Borgemester i Flensborg, som vi solgte vort Arvegods for. Danske Adels Breve Fasc. 12, Nr. 157.

²⁾ Sejdelin, Diplomatar. Flensborg. I. 474.

³⁾ Kong Erik til det i Nyborg forsamlede Raad. Niköping, crastino annunciacionis 1438 (26.3). Geh. Arch. Personalia, Frille.

At Fængslingen skulde være sket uden Kongens Vidende, lyder dog altfor utroligt. Naar Talen var om Forholdet til Hertug Adolf, var Erik ikke til at spøge med, og enhver nok saa ringe Tilnærmelse til denne fra nogen dansk Mands Side maatte ufejlbarlig vække hans Mistanke. Imidlertid kom Eggert Frille snart paa fri Fod, og i den følgende Tid finde vi ham i travl Virksomhed med at modbevise Beskyldningerne. Allerede i Begyndelsen af Maj Maaned har han formaaet Hertug Adolf og Biskop Nicolavs af Slesvig til at give deres Ord paa, at han kun havde været i Flensborg for at bede Hertugen tilbagegive ham hans Gods i Sønderjylland¹⁾. Samtidig fik han en Æresoprejsning paa Fynbo Landsting: Ingen-sinde havde han været «paa Kongens Værste» eller gjort denne «noget Overfang», men trofast havde han varetaget sin Konges Interesser paa Thinge og overalt, hvor han kunde²⁾. Da Spændingen mellem Kongen og Rigsraadet i Løbet af Sommeren blev stærkere, især efter Kongens Afrejse til Gotland, indskød han paa ny i Oktober 1438 sin Sag for det i Korsør forsamlede Rigsraad. Paa dets Opfordring stævnedes han da paa tre Thing de to Mænd, som havde ladet ham kaste i Fængsel, til at staa til Rette og forsvare deres Handling. Da ingen mødte, stod han selv frem paa Fynbo Landsting den 22de November 1438 og med oprakt Finger erklærede han: «Saa sandt hjælpe mig Gud og alle hellige Mænd, nu i Fasten, da jeg var i Flensborg for at tale med Hertug Adolf og hans Raad, da var det ej paa min Herre Konges og Rigets Værste,

¹⁾ Sejdelin, Diplomatar. Flensborg. I. 473—75.

²⁾ Fynbo Landstingsvidne af 10 Maj 1438 i Geh. Arch. Adelige Friheder 5, Fasc. 15 a. Smlgn. Vedel Simonsen, Odense Byes Hist. I, 2. S. 124.

og ej heller paa nogen Mands Værste, som i disse Riger bor, og ej andetsteds paa Danmarks Værste, hvor jeg haver været i Aar.» Sammen med ham svore 11 fynske Adelsmænd og derefter paa ny tre Adelsmænd, hvoriblandt Eggerts Broder Johan Frille, at de alle havde svoret en ren og skær Ed. Til Slutning erklærede to «Thinghervinger», at Eden var ren og fast, som «vor Ret udviser»¹⁾. — Men Eggert Frille glemte ikke de Mænd, der havde voldet ham denne Fortræd. Fem Aar efter har han paa Landemødet i Odense rejst Anklage imod Matthias Jenssøn og hans Broder, «fordi de førte Avindskjold mod deres rette Herre og Riget», og faaet deres Gods tildømt Kronen²⁾. Og endnu 17 Aar efter maatte Henrik Porses Enke og Arvinger pantsætte deres Ejendom paa Langeland til Eggert Frille³⁾.

Om ikke tidligere saa har Eggert Frille i alt Fald ved denne Lejlighed vidst at drage Opmærksomheden hen paa sig, og han forstod fra nu af at bevare den. Hans første Optræden havde kastet en Mistanke paa ham, som det ikke var saa let at befri sig for. Rigsraadet havde tilholdt ham «med Ret og Skjel» at befri sig for «det Udsagn, Digt og Skrift», han havde været Gjenstand for; selv har han jo ogsaa vidst at skaffe sig en saa god Op-
rejsning, som han kunde faa. Men det kan dog ikke nægtes, at han ved sit Besøg hos Hertug Adolf i et saa kritisk Øjeblik, havde bragt sig ind i en tvetydig Stilling. De politiske Forholds videre Udvikling skulde dog snart bevirke, at hvad der havde truet ham med Undergang

¹⁾ Sejdelin, Diplomatar. Flensborg. I. 495—96.

²⁾ Geh. Arch. Criminelle Sager Fasc. 10, Nr. 1.

³⁾ Geh. Arch. Langeland, Sønder Herred Nr. 3. Smlgn. Vedel Simon-
sen, Odense Byes Hist. I, 2. S. 145.

blev en Stige til hans Ophøjelse. Han var fra nu af uigjenkaldelig knyttet til det Parti i den danske Adel, som med Hofmesteren Erik Nielssøn Gyldenstjerne i Spidsen¹⁾ kun saa en Frelse for Riget og det eneste Middel til Unionens Bevarelse i Hertug Christoffer af Bajerns Tronbestigelse.

De begivenhedsrige Aar 1438—1440 ere altfor bekendte i deres Hovedtræk til at skulle omtales nærmere her. Vi minde kun om, at Erik af Pommerns Afrejse Sommeren 1438, efter at han tvertimod Rigsraadets bestemte Indsigelse havde indsat Hertug Bugislav til Regent, allerede maatte nødvendiggjøre overordentlige Forholdsregler fra Rigsraadets Side. Men hertil kom nu den overhængende Fare, som truede fra Bondernes Oprør, der med Lynets Hurtighed i Løbet af Sommeren havde fra Sjælland udbredt sig over hele Landet og fundet virksomme Støtter hos to saa forbitrede Fjender af hinanden som Kong Erik og Hertug Adolf. Samtidig indehavde Kongens pommerske Fættre store Dele af Smaalandene: Hertug Bugislav Fyn med de tre Hovedslotte, Nyborg, Hindsgavl og Hagenskov, og 4 andre Fættre Slottene Aalholm, Ravnsborg, Tranekjær og Stege. Det truede med en Oplosningstilstand, som kunde have faaet en sørgelig Lighed med Tilstandene 100 Aar før og senere under Interregnet og Grevefejden. Men denne Gang reddedes Danmark ved Rigsraadets energiske Optræden og dygtige Sammenhold. Hurtig følge dets Beslutninger og Handlinger efter hverandre: først Tilknytning til det svenske Rigsraad, derpaa Hertug Christoffers Indkaldelse som Rigets Hovedsmand.

¹⁾ Kong Erik siger i sit Forsvarsskrift om Erik Nielssøn: «hand er en aff de hoyeste, som den der med udi Raad oc Gierning er». Hvitfeldt S. 815.

Opsigelsesbrevet til Kong Erik og endelig Forliget med Hertug Adolf, som fik Haderslev og Ærø og Forleningen med Hertugdømmet som Arvelen.

Om Eggert Frilles Deltagelse i disse Begivenheder vide vi kun lidt. Han underskriver i Lübeck den 23de Juni 1439 Adelens og Prælaternes Opsigelsesbrev til Kong Erik; han har ligeledes medundertegnet Forleningsbrevet til Hertug Adolf den 30te April 1440¹⁾. Men det er dog særlig paa Fyn, at han maa have vist Christoffer og Rigsraadet vigtige Tjenester. Her besad endnu i Maj 1440 Hertug Bugislav de tre ovennævnte Slotte, medens Befolkningen var i oprorsk Bevægelse; men da vi i Slutningen af Aaret finde Eggert Frille som Hovedsmand paa Hindsgavl Slot, ligger den Formodning nær, at han særlig har medvirket til at faa Befolkningen beroliget og Slottene bragt i Christoffers og Rigsraadets Hænder. Den 30te Oktober 1440 maatte Almuen i Vends Herred afgive den Erklæring til Eggert Frille, deres Hovedsmand, at de aldrig vilde bære Vaaben uden dennes Tilladelse, at de vilde være Kong Christoffer horige og lydige, betale deres Skatter og aldrig sætte sig op imod deres Hovedsmand paa Hindsgavl²⁾.

Med Indtrædelsen i denne betydningsfulde Stilling begynder Eggert Frilles glimrende politiske Løbebane, og Skridt for Skridt hobes Magt og Indflydelse, men tillige en betydelig Virksomhed paa hans Skuldre. Han maa dengang have været en Mand i sin bedste Alder, maaske henved 40 Aar. Endnu havde han ikke opnaaet Ridderværdigheden. Hans Families Adelskab var af en saa ny

¹⁾ Danske Magazin, 3. Række I. 223—26. Hvitfeldt 825—26.

²⁾ Jahn, Danmarks politisk-militaire Historie under Unionskongerne S. 511—13.

Oprindelse, og ingen havde endnu kastet en saadan Glans over Navnet, at dens Medlemmer vare selvskrevne til at træde ind i de Virksomheder, som udelukkende vare forbeholdte Højadelen. Naar det ikke desto mindre nu lykkes Eggert Frille i Løbet af kort Tid at trænge indenfor denne snævre Kreds, maa Grunden dertil vel søges i de Tjenester, han har ydet, men tillige ogsaa i usædvanlige Evner og en ualmindelig virksom Natur. Saavidt man kan skimte gennem de Brudstykker, der ere levnede os af hin Tids indre Historie, møder der os i ham en fremfor Alt praktisk, handledygtig Natur, skarpsindig, snarraadig, lovkyndig, som dengang vistnok faa. Vi finde ham benyttet i Statsanliggender, hvortil der ikke alene udkrævedes et vist almindeligt Kjendskab til Datidens politiske Forhold¹⁾, men ogsaa diplomatisk Dygtighed, Kjendskab til fremmed og dansk Lovkyndighed, men fremfor Alt Bøjelighed og Smidighed. Disse Egenskaber maa han have besiddet i ualmindelig høj Grad i Forening med en sjælden Evne til at omgaas og forvalte Penge, en Evne, som ogsaa bragte Statens Finansstyrelse i en Række af Aar i hans Hænder. At disse Egenskaber ogsaa sikrede ham en fremragende og indflydelsesrig Stilling blandt hans

---

¹⁾ Om hans Interesse for og Kjendskab til Historien foreligger et godt Vidnesbyrd. I det Store Kongelige Bibliothek findes en Afskrift af et Manuskript i Folio, som Arne Magnussen har ejet, paa hvis første Blad findes følgende Indskrift: •In dem iare na godes ghebord dusent vierhundert dor na in dem twe vnde veftigesten iare, do let her Eggert Frille, ridder, van Wreberck, houetman to Coppenhauen vnd to Hentzegauel vnd des allersdurchluchtigesten hochgeboren Fursten vnd heren heren Christierns, der ryke Dennemarken etc. konnigk, Cammermeyster etc., desse nagesereuen Croniken beyde van den pawesen vnd van den keyseren vthscryuen. Ny kgl. Saml. 272 Fol. Se Suhm, Nye Samlinger IV. 107 (b), smlgn. III. 132.

nærmeste Standsfæller, er utvivlsomt. Han blev snart Midtpunktet for den Landsdel, hvor han særlig hørte hjemme, og hvortil ogsaa hans Stilling som Lensmand paa Hindsgavl og Urbirk med tilliggende Vends og Skam Herreder berettigede ham. — Men ved Siden heraf en fuldblods Datids Aristokrat, gridsk paa Penge og Gods, hensynsløs i Benyttelsen af sin Magt, overmodig selv imod Landets øverste Myndighed, Kongen. Som Krigsmand har han derimod aldrig udmærket sig; i saa Henseende har han upaatvivlelig staaet tilbage for mange af sine Samtidige og Ligestillede, særlig da for den Mand, der begyndte sin Løbebane samtidig med ham og i meget gjør ham Rangen som Fyns første Stormand stridig, Marsken Clavs Rønnev.

Nu følger hurtig den ene Gunstbevisning efter den anden. Allerede forinden han overtog Styrelsen af Hindsgavl Len, var han bleven Medlem af Rigsraadet¹⁾. I September 1441 bliver han slaaet til Ridder under Kroningshøjtidelighederne i Upsala²⁾. Det følgende Aar bliver Skinkelborg Len i Slesvig lagt til Hindsgavl Slot³⁾. 1443 overtager han i Forening med tre andre Riddere, hvor-

¹⁾ Som Medunderskriver af Forleningsbrevet til Hertug Adolf 30 April 1440 maa han upaatvivlelig dengang have været Medlem af Raadet. Det samme tør derimod ikke sluttes af Opsigelsesbrevet til Erik af Pommern.

²⁾ Dette nævnes ikke udtrykkelig noget Sted, men turde fremgaa deraf, at han den 27 Juli 1441 nævnes som Væbner (Langebeks Diplomatar.) og første Gang 28 Marts 1442 som Ridder (Geh. Arch. Assens Nr. 1). Den mellem disse to Datoer liggende Kroningshøjtidelighed i Upsala synes at have været den mest passende Lejlighed til Ridderslaget.

³⁾ Kong Christoffers Følgebrev for Hr. Eggert Frille, vor Mand og Raad, til Indb. i Skinkelborg Len. Ludosie, feria 2 post octavas corp. Christi (1/6) 1442. Geh. Arch. Skinkelborg Nr. 1.

iblandt Axel Pederssøn, de 9 Axelssønners Fader, Bestyrelsen af Kjøbenhavn Slot og Len, indtil de mellem Kong Christoffer og Bispen af Roskilde paabegyndte Forhandlinger vare tilendebragte¹⁾. Samtidig begynder hans diplomatiske Løbebane. Han benyttes som Sendemand i de vigtige Underhandlinger med Hansestæderne og Erik af Pommern 1442 og 1443, hvori man fra dansk Side gennemkrydsede Lübecks Planer om en Mægling mellem de to Konger. Sidstnævnte Aar udfører han et — forøvrigt ukjendt — diplomatisk Hverv i en Strid mellem de brunsvig-lüneburgske Hertuger og Staden Lüneburg²⁾. Baade 1445 og 1447 er han den, der leder Forhandlingerne i Kjøbenhavn med Hansestædernes Gesandter angaaende disses Privilegier³⁾. Ved Udgangen af Kong Christoffers Regering staar han ubestridt som et af Rigsraadets mest indflydelsesrige Medlemmer. For det meste underskriver han som den anden eller tredje i Rækken næst efter Righofmesteren og Marsken; og hvor anset han har været, fremgaar deraf, at han umiddelbart efter Kongens Død udnævnes af Rigsraadet til Kammermester⁴⁾.

Dog ikke aldeles uanfægtet har hans Løbebane været i disse Aar. Den 27de November 1442 har Magistraten i Ribe udstedt et Vidnesbyrd om den afdøde Christiern Frillevsøns Ret til at føre Adelsnavn og Vaaben og erklæret, at han ikke havde forbrudt denne Ret ved at drive

¹⁾ Hvitfeldt S. 832. O. Nielsen, Kjøbenhavns Historie II. 30—31.

²⁾ Hanserecesse 2. Abtheil. II. 574—75, III. 22.

³⁾ Hanserecesse 2. Abtheil. III. 105 ff., 215 ff.

⁴⁾ Under Erik af Pommern nævnes 1431, 5 April Hr. Arendt Clementson, der 1433 blev Biskop i Bergen, som Kammermester (Langebeks Diplomat.). Kong Christoffers Kammermester var en Udlænding, Friedrich v. Kinspergh (Langebeks Diplomat. 31 Maj 1445). Smlgn. S. 23, Anm 1.

borgerlig Virksomhed, Handel eller lignende. Allerede én Gang tidligere havde Slægten set sig nødsaget til at fremskaffe slige Vidnesbyrd. Det ligger da nær at formode, at der fra en eller anden Side er bleven rejst Tvivl om Slægtens Ret til adeligt Navn og Vaaben, men de nærmere Omstændigheder herved kjendes ikke¹⁾.

Det var atter et Kongeskifte, der skulde blive en ny Kilde til Hr. Eggerts Opkomst og tilføre ham endnu større Magt og Indflydelse, end han hidtil havde havt. Om faa Punkter i Danmarks Historie er man imidlertid saa blottet for nærmere Underretninger som om de Begivenheder, der gik forud for Grev Christiern af Oldenburgs Tronbestigelse. Selv Hanseforbundets rige historiske Kilder lade os her i Stikken. Dog tør der vel næppe være Tvivl om, at Hensynet til Sønderjylland har været Forhandlingernes Tyngdepunkt, og at Hertug Adolf har været den, der har ledet Valget i den Retning, i hvilken Afgjørelsen endelig blev truffet. Det er bekjendt, at ogsaa andre Prætendenter have været paa Tale foruden Christiern, saavel Karl Knutsson som Knud Gyldenstjerne nævnes blandt disse²⁾. Men om de Partideling, som herved ere opstaaede indenfor Rigsraadet, vides intet.

At Eggert Frille har været Christiern en trofast Støtte, fremgaar utvivlsomt af den store Virksomhed, han i de følgende Aar faar Lejlighed til at udfolde, og der er al Anledning til at tro — saaledes som det er blevet for-

¹⁾ Kinch, Ribe Byes Hist. S. 285. Magazin for dansk Adelshist. I. 124. Ved den Afskrift af Dokumentet, som findes i Langebeks Diplomatarium, har Gram tilskrevet: *•Ergo filiis ejus hæc controversia mota forte et suscitata•*.

²⁾ L. Daae, Kong Christiern den Førstes norske Historie 1448—58 S. 7.

modet¹⁾ —, at han har været en af Hovedlederne for Christiernes Parti og særlig anbefalet denne af Hertug Adolf. Ogsaa til Enkedronningen stod han i et venskabeligt Forhold, og den eneste Regeringshandling, som hun under Interregnet vides at have udøvet, angaar netop Eggert Frille²⁾. I de første Aar af Kong Christiernes Styrelse indtager han da ogsaa en fremragende Plads blandt Landets Stormænd og tager Del i saa godt som alle Regerings-handlinger. Vi se ham paa alle Omraader udfolde den mest rastløse Virksomhed, og naar han senere mindede Kongen om sin lange og tro Tjeneste, da maa man indrømme ham, at han vel kan have havt Ret til at rose sig deraf. Det er særlig ved sin Virksomhed for Kong Christiernes Valg i Norge, at han gjør sig fortjent af denne. I Aaret 1449 er han to Gange i Norge, første Gang i Februar senere i Juni Maaned, begge Gange i Forening med Aage Axelssøn Thot³⁾. Det følgende Aar 1450 ledsager han Kongen paa dennes Hyldingsrejse i Norge. Han er utvivlsomt her hans vigtigste Raadgiver og har blandt Andet undertegnet Foreningstraktaten som den første af de danske Raader, umiddelbart efter Norges Righofmester Sigvald Jonsson⁴⁾. Atter 1452 bliver han sendt til Norge i Anledning af Krigen med Kong Karl, denne Gang med

¹⁾ L. Daae, a. St. S. 25, Anm. I.

²⁾ Dr. Dorothea, Danmarks, Sverigs, Norges Dronning, forlener med Rigsraadets Vilje og Samtykke Hr. Eggert Frille med Møntgaarden i Odense. In castro Haffnensi, dominica Trinitatis (19 Maj) 1448. Geh. Arch. Odense Nr. 20. Smlgn. Vedel Simonsen, Odense Byes Hist. I, 2. S. 137. Om hendes Stilling under Interregnet se Daae S. 9—10.

³⁾ Nye Danske Magazin I. 72—74. Diplomatarium Christierni primi S. 4—5.

⁴⁾ Diplomatarium Christierni primi S. 25, 28, 30.

den mest udstrakte Fuldmagt. Hans Foranstaltninger til Forsvaret — især af Bahu — stadfæstes forud, og han fritages for alt Ansvar. Han forblev i Norge indtil Midten af Juni 1453, da Freden blev sluttet¹⁾.

Ved Siden heraf træffe vi ham i Juli 1449 som en af Underhandlerne med engelske Gesandter angaaende Fornyelsen af de gamle Forbund mellem England og Danmark, og kort efter ledsagende Kongen paa dennes Tog til Gotland²⁾. Samme Aar forhandler han med Hertug Adolf om et Pengelaan³⁾. Det følgende Aar deltager han i Forhandlingerne i Halmstad⁴⁾. 1451 gaar han som Sendebud til Kong Erik af Pommern, et Hverv, som aabenbart ikke har været ganske uden Fare, da det forudsættes som en Mulighed, at han ikke vender tilbage derfra⁵⁾. Selvfølgelig er han ogsaa selvskreven til at lede Forhandlingerne 1454 og 1455 med Hansestæderne om deres Privilegier⁶⁾. Hvorledes det har været muligt for ham samtidig med denne store politiske Virksomhed, der ofte holdt ham i længere Tid borte fra Landet, at bestyre Rentemesterembedet, er næsten en Gaade. Men endnu bevares i Geheimearchivet et lille Hæfte, i hvilket han nøjagtig har ladet indføre alle de kongelige Kvitteringer for Regnskabets Aflæggelse⁷⁾.

¹⁾ Diplomatar. Norveg. VIII. 379—80. L. Daac, a. St. S. 87—88, Anm. 3.

²⁾ Diplomatar. Christierni primi S. 9—10, 13. Hadorph, Swenske Rimkrönikor, Bil. S. 156—58.

³⁾ Geh. Arch. Gemeinsch. Archiv XII, 44 b.

⁴⁾ Diplomatar. Christierni primi S. 18, 22.

⁵⁾ Diplomatar. Christierni primi S. 37, smlgn. en Optegnelse i Geh. Arch.: Kong Christierns Fuldmagt givet Hr. Eggert Frille og Niels Eriksen paa sine Vegne at handle med Kong Erik. Personalialia, Frille.

⁶⁾ Langebeks Diplomatarium. Sml. Diplomatar. Norveg. VII. 450.

⁷⁾ Geh. Arch. Danske Kongers Hist. 3, Nr. 1 a. En stor Del af Kvitteringerne findes aftrykte i Diplomatar. Christierni primi.

Med Aaret 1455 indtræder der imidlertid pludselig en Standsning i denne uafbrudte Virksomhed. Det foregaaende Aar havde han maattet opgive Befalingen over Kjøbenhavn Slot og Len, som nu overdroges til Johan Oxen¹⁾. Samme Aar afskedigedes han fra Kammermesterembedet: «Kongen annammede igjen sit Kammermesterdømme», som det hedder²⁾, og i en Række af Aar findes hans Navn ikke under noget politisk Aktstykke³⁾, uden at dog Grunden hertil tør søges i Unaade fra Kongens Side imod Hr. Eggert. Herimod vidne flere venlige Breve fra Kongen og Dronningen til ham og hans Hustru. Fra Aaret 1462 træder han da ogsaa paa ny ind i Række med de af Kongen mest betroede Mænd. Saaledes er han 1462 i Lübeck, hvor der blev forhandlet om Fred med Kongen af Polen. Han er til Stede ved de vigtige Underhandlinger med Jöns Bengtsson Oxenstjerna 1464 og 1465, og sidstnævnte Aar er han tillige Kongens Befuldmægtigede i Forbundsforhandlingerne med Kongen af England og i Underhandlingerne med Markgreve Albrecht af Brandenburg om Dronningens Medgift⁴⁾. Endelig bliver han 1466 sendt til Sverig for i Forening med Iver Axelsson og Clavs Rønnev at hidføre en Forsoning med Stormandspartiet i Sverig. Men hermed ere vi ogsaa naaede til

¹⁾ Nielsen, Kjøbenhavns Diplomatarium IV. 51.

²⁾ Diplomatar. Christierni primi S. 56—57.

³⁾ Han ledsager Kongen paa Toget til Sverig 1457 og underskriver i Forening med Rigshofmesteren, Marsken og Oluf Axelsson Kongens Forsikring til de svenske Stænder. Hadorph, Bil. S. 199. Fra 1457—1462 synes han fuldstændig at have trukket sig tilbage.

⁴⁾ Diplomatar. Christierni primi S. 144—46, 155—57, 158, 166—67, 170. Hvitfeldt S. 834. Det hos Hvitfeldt omtalte Dokument findes i Geh. Arch. Brandenburg, Nr. 6 a og er dateret: Kolding, feria 5 ante festum b. Thome apostoli.

Enden af hans politiske Løbebane. Netop dette Hverv skulde blive Udgangspunktet for et Angreb paa ham, for hvilket han inden kort Tid skulde bukke under.

2.

Man vilde dog kun faa et ufuldstændigt Billede af denne virksomme Mand, hvis man helt forbigik hans Stilling og Betydning som dansk Magnat. Grundvolden for hans Indflydelse var selvfølgelig hans Forleninger: Kjøbenhavn, Hindsgavl og Urbirk. Over førstnævnte Slot har han kun havt Befalingen i faa Aar. Sandsynligvis kort efter Kong Christierns Tronbestigelse og maaske som Løn for sin virksomme Hjælp har han alene overtaget Slotsloven, uagtet Kongen inden Valget særlig havde maattet forpligte sig til ligeoverfor Biskop Jens af Roskilde at lade Striden om Retten til Kjøbenhavn bringe for Rigsraadets Domstol¹⁾. Men nogen retslig Afgjørelse synes hverken at være blevet truffet nu eller senere²⁾. Som Hovedsmand paa Kjøbenhavn Slot nævnes Eggert Frille i Aarene 1451—1453³⁾. Allerede 1449 har han dog købt en Gaard i selve Staden i Nærheden af Helligaandskirken⁴⁾. I Aaret

¹⁾ O. Nielsen, Kjøbenhavns Diplomatar. I. 184—85.

²⁾ O. Nielsen, Kjøbenhavn i Middelalderen S. 39—40.

³⁾ 1447 nævnes Væbneren Evert Moltke som Hovedsmand. Nielsen, Kjøbhvns. Diplomatar. IV. 170. Eggert Frille kaldes Hovedsmand i Breve daterede 24 Novbr. 1451 (Geh. Arch. Gudme Herred Nr. 1), 18 Oktober 1452 (Langebeks Diplomatar.) og 22 Juni 1453 (Diplomatar. Christierni primi S. 54—55). I den i Geheimearchivet opbevarede Registrant over Billernes Breve paa Taarnet i Søholm findes opført: Kvittans af den Kongens Skat, som Hr. Eggert Frille oppebar af Kjøbenhavns Len. Der findes saa godt som ingen Oplysninger til Lenets Historie i disse Aar. Nielsen, Kjøbenhavns Historie II. 40—41. Lokalteter paa Slottet omtales i Hanserecesse, 2. Abtheil. III. 108, 215.

⁴⁾ O. Nielsen, Kjøbenhavns Diplomatar. II. 89.

1454 overtager — som ovenfor anført — Johan Oxe Befalingen, og Eggert Frille synes fra nu af ikke mere at være knyttet til Sjælland. De enkelte Ejendomme, han hist og her vides at have havt, bytter han bort imod Gods paa Fyn¹⁾.

Man skulde vente at finde ham særlig knyttet til Ribe By og Omegn, hvor han havde betydelige Ejendomme særlig i Øster- og Vester-Vedsted og i Ribe, og i sidstnævnte By iblandt Andet Præsentsretten til Helligaandsgaarden paa «de rette Limbæks» Vegne — som det hedder²⁾. Men man finder kun yderst sjældent Spor her af hans ellers saa travle Virksomhed for at øge sit Gods. Derimod er Fyn hans egentlige Hjem, Hindsgavl og Urbirk hans sædvanlige Opholdssteder. Her samler han sig efterhaanden et ikke ubetydeligt Jordegods spredt over hele Øen, men særlig dog i de to Herreder, som han havde i Forlening af Kronen, Skam og Vends Herreder. I lige Linje langs Hovedvejen mellem hans to Len Hindsgavl og Urbirk (Oregaard) har han lidt efter lidt tilpantet sig en Del mindre Gaarde og Gods. I Skam Herred omkring sin første Godserhvervelse, hans Hustrus nære Slægtning Thomas Juls Gaard Krogsbølle, har han samlet nogle smaa Ejendomme, væsentlig som Pant for laante Penge. Føjes hertil Rynkebygaard i Bjerre Herred og talrigt Strøgods i de øvrige fynske Herreder, vil det ses, at om han end

¹⁾ Dokument i Univ. Bibl. i Dipl. Arn. Magn. Fasc. LXX, Nr. 14. Diplomatar. Christierni primi S. 55, 92–93. Geh. Arch. Bjerre Herred Nr. 4.

²⁾ Johan Gummesen og Kapitlet i Ribes Brev, dateret Ripis, b. Joh. ap. ante portam latinam (⁶/₅) 1466, at Eggert Frille har jus patronatus til Helligaandsgaarden paa «de rette Limbecks» Vegne, og at han har præsenteret 4 Gejstlige dertil, deriblandt hans ældre Broder Clavs Christiernsson. Danske Adels Breve Fasc. 12, Nr. 163.

ikke har lagt an paa at erhverve sig et større samlet Godscomplex, saa har han dog ved at skaffe sig Jordbesiddelse overalt i Fyn tilstræbt en Indflydelse paa det Hele, som dengang kun kunde hævdes gennem Godsbesiddelse. Imidlertid har hans Familieejendomme utvivlsomt staaet tilbage for andre fynske Magnaters, som den rige Jørgen Urnes og Clavs Rønnovs, eller for Slægters som Skinkels og Bryskes. Naar han ikke desto mindre i Indflydelse har raget op over dem alle, skyldes det væsentligst hans Stilling som kongelig Tjenestemand. Men heri laa paa engang hans Styrke og hans Svaghed. Kun saa længe den kongelige Naade kastede sin Glans over ham, kun saa længe han sad som den mægtige Lensmand paa Hindsgavl og Urbirk, formaaede han at hævde sin overlegne Indflydelse.

En Hovedgrund til, at Eggert Frille ikke har samlet større Familiebesiddelser, kan maaske ogsaa søges deri, at han ingen mandlige Arvinger efterlod sig. Kun en eneste Datter, Ermegaard, var Frugten af hans Ægteskab med Anna Jul. Allerede 1450 har han sikret hende Urbirk for Livstid. Kong Christiern tillod, at hun, hvis hun overlevede sin Fader og Moder, maatte beholde Lenet som frit Len for Livstid og hendes Arvinger et Aar efter hendes Død, hvorefter Kongen da skulde have Ret til at indløse det for den pantsatte Sum¹⁾.

Det er umiskjendeligt, at han ved at grunde sin Stilling væsentligst paa sine Len, som han — vel at mærke — ikke besad som Pantelen²⁾, men kun som Tjenestelen,

¹⁾ Kong Christierns Bevilling, dat. Kiøpenhafn slot, then anden søndag efter Paasche (19/4) 1450. Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 2, Nr. 1 a.

²⁾ Kun Urbirk var et Pantelen.

indtog en Særstilling blandt Rigsraadets mere fremragende Medlemmer. Ogsaa Kammermesterembedet var et udelukkende kongeligt Embede, der altid før og senere blev besat med Gejstlige¹⁾. Fra 1448—1454 har han bestyret de kongelige Indtægter, og om det end ikke synes at have bragt ham nogen pekuniær Fordel²⁾, saa har han dog i andre Henseender kunnet drage Nytte deraf. Igjennem Bestyrelsen af dette Embede er han kommet i Berøring med de store Finansmænd i Amsterdam og Hansestæderne og er stadig blevet benyttet som Mellemand i Pengeomsætninger mellem danske Adelsmænd og Pengemændene i Stæderne³⁾. Den Anseelse, han havde erhvervet sig som dygtig Finansmand, spores ogsaa deri, at han jævnlig har overtaget Bestyrelsen og Fordelingen af Afdødes Boer. Særlig kan nævnes et meget vidtløftigt og for ham selv meget indbringende Skifte efter Elsebe Kabel, Enke efter Gert Bryske, fordum Lensmand paa Næsbyhoved⁴⁾.

¹⁾ Efter Eggert Frille var Biskop Knud Glob i Viborg Kammermester. Han kvitterer Eggert Frille for 84 Mark, dateret: Hafnis in camera, in profesto b. Martini 1459. Geh. Arch. Top. Saml. paa Papir, Ure Birk Nr. 2. 1460 ³/₁₁ nævnes Conrad Cordes. Ærkedegn i Slesvig, som Kammermester. Langeb. Dipl. Smnl. S. 15, Anm. 4.

²⁾ Kong Christiern forhøjer Eggert Frilles Pant i Urbirk og Skam Herred med 800 rhinske Gylden, som han udlagde til Rigets Nytte, den Tid han var Kammermester, dateret Kjøbenhavn Slot. S. Gertrudes Jomfrues Dag (¹⁷/₃) 1455. Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 1 a.

³⁾ Saaledes Borgemestrene Reinold Arildsen i Amsterdam, Hans v. Kalen i Lübeck og Peter Langejohann i Wismar. Se Geh. Arch. Gjældsbreve Fasc. 21, Nr. 32 og 35, Danske Samlinger 581 a. Langebeks Diplomatar. 1. Novbr. 1455. Smlgn. Jahrb. d. Vereins f. meklenb. Gesch. XXXVI. 95—97 og Jahrb. f. d. Landesg. d. Herzogthümer IX. 500.

⁴⁾ Denne vidtløftige Sag vil blive behandlet andetsteds. Særlig henvises til Eggert Frilles aflagte Regnskab i Danske Adels Breve Fasc. 12, Nr. 154—55.

Den Tillid, som saaledes ofte er vist ham, har dog ogsaa sit Modstykke, og ikke faa Exempler tyde hen paa, at Rygtet har havt travlt med at stemple hans Virksomhed som uhæderlig. Paa Skam Herredsting fremstod Eggert Frille den 13de August 1461 og tiltalte Lasse Degn tværs over Thinget med disse Ord: «Lasse Degn, man siger her i Herredet, at jeg skulde have taget nogle Penge fra Dig, den Tid Du og Din Hustru var hos mig i Aar mellem Paaske og Pinse. Er det sandt, da véd Ingen det bedre end Du. Thi beder jeg Dig, at Du nu siger Sandheds Vidne, om Du har beskyldt eller beskylder mig for, at jeg nogensinde i min Levetid har taget Penge eller Gods fra Dig eller paa Dine Vegne imod Din Vilje eller med Urette.» Da stod Lasse Degn op og svarede: «Kjære Hr. Eggert, jeg takker Eder for Alt godt og siger her aabenbart paa Thinge i Tro og Sandhed, at I aldrig tog Penge eller Penges Værd fra mig imod min Vilje, og aldrig har jeg beskyldt eller vil jeg beskyldte Eder for sligt, men takker Eder kjærligt for det meget gode, I hidtil har bevist mig.» Herpaa fik Hr. Eggert et Thingsvidne, dog med den Tilføjelse, at han for 10 Aar siden havde faaet fire Øxne af Lasse Degn, fordi denne ikke «havde besiddet» sit Bondegods i Utterslev som han burde¹⁾. Mere bekjendt er hans Strid med Nis Unkersson, Borger i Odense, som beskyldte ham for «med Stok og Jern» at have tvunget ham til at erklære, at han havde Græsholmen som Pant af ham og ikke som Ejendom. Rigtignok kommer denne Beskyldning først frem efter hans Fald, og ikke mindre end tre Vidner erklære at have været til Stede, da Nis Unkersson godvillig gjorde dette

¹⁾ Geh. Arch. Skam Herred Nr. 45.

og tog imod Pengene af Hr. Eggert¹⁾. Men der gives jo mange Maader at «nøde og tvinge» paa, og Hr. Eggert har som saa mangen anden Stormand paa den Tid sikkert ikke været nøjeregnende med de Midler, han brugte for at faa sin Vilje sat igjennem²⁾.

Det er en Selvfølge, at med Hr. Eggert kommer ogsaa hans Slægt til Ære og Anseelse. Hans ældre Halvbroder Clavs døde 1460 som Ærkedegn i Ribe. Hans yngre Broder Johan følger Eggerts Spor. Ogsaa han er fremfor Alt kongelig Tjenestemand. 1449 bliver han Hovedsmand paa Aalholm Slot efter Oluf Axelsson; nogle Aar efter er han Befalingsmand paa Nykjøbing Slot paa Falster, men heller ikke han synes at have besiddet noget større samlet Familiegods. Han døde 1476 paa Nielstrup Gaard i Fyn hos Povl Laxmand, der havde modtaget sin første Uddannelse hos Eggert Frille³⁾. Derimod havde en Brodersøn af ham, Vilhelm Frille, Vejlegaard i Salling Herred i Fyn i Besiddelse, og en anden Brodersøn, Johan, skrev sig til Uggerslevgaard i Skam Herred. Dennes to Søstre, Kathrine og Ida, vare gifte henholdsvis med den ansete Joakim Henrikssøn Reventlov til Søbo og med Ridderen Palne Marsk, der maaske er beslægtet med den Marsti Pallessen, der i Følge Folkevisen maatte lade sit Liv i Bondeoprøret i Jylland⁴⁾. Føjes hertil det nære Slægtskab med

¹⁾ Matzen, Den danske Panteret S. 222. Geh. Arch. Vends Herred Nr. 72. Danske Adels Breve Fasc. 12, Nr. 165.

²⁾ Klostret Antvorskov beskylder ham for at have taget «halv Oreby Mark» fra det. Archivregistraturer IV. 210.

³⁾ Povl Laxmands Kvittering til Bent Bille for al Oppebørsel og Udgift, som Hr. Eggert Frille paa hans Vegne havde oppebaaret og udgivet, den Tid han var «i hans Befaling». Ottonie, die b. Margarete (¹³/₇) 1480 (?). Geh. Arch. Gjældsbreve Fasc. 21, Nr. 40.

⁴⁾ Sv. Grundtvig, Danmarks gamle Folkeviser III. 604.

Skinkel-Slægten paa Rugaard, Svogerskabet med en saa mægtig Mand som Niels Mandrup til Barritskov, det fjærnere Slægtskab med Familierne Bryske, Limbæk og Podebusk, kan der ingen Tvivl være om, at Hr. Eggert og hans Slægt havde hævet Navnet Frille op af den Dunkelhed, hvori det hidtil havde levet. Størst — men ogsaa skæbnesvanger — Betydning fik det, da Eggert Frille omtrent ved Aaret 1455 giftede sin Datter Ermegaard med den unge Filip Axelssøn Thot, og saaledes traadte i den nærmeste Forbindelse med denne saa berømte Slægt, som han allerede jævnlig i sit bevægede Liv var traadt i Berøring med.

3.

Vistnok ingensinde har en enkelt Slægt indtaget en saa fremtrædende og indflydelsesrig Stilling i Danmark, eller rettere i Norden, som den, de berømte ni Axelssønner indtog i Midten af det 15de Aarhundrede. Forskjellige Grunde medvirkede hertil. Store Godser og indbringende Len dannede den materielle Grundvold for deres Magt. Enkelte Medlemmer af Slægten vare utvivlsomt i Besiddelse af fremragende Evner som Statsmænd og Krigere. Men først og fremmest maa Aarsagen til deres store Magt søges i den stærke Slægtskabsfølelse og det faste Sammenhold, som er et saa ejendommeligt Kjendetegn for denne Familie. Allerede i Faderens, Hr. Axel Pederssøns Levetid var Grundvolden lagt til dette mærkelige Nimandsforbund. I Aaret 1442 havde alle Brødrene forpligtet sig til at staa last og brast med den af Brødrene, hvem Faderen efter sin Død vilde overdrage det store Varberg Slot og Len, som Arvingerne i Følge Lensbrevet havde Ret til at beholde sex Aar efter Faderens Død. Og da den gamle Hr. Axel i Aaret 1447 døde, overtog ogsaa Sønnerne Aage og Iver

i Fællesskab Lenet hver paa sine Søskenes Vegne. I det Forbund, som da paa ny stiftedes, udtaltes endnu skarpere end før, at alle skulde holde sammen og være enige, og at eventuelle Tvistigheder imellem dem kun skulde komme for Brødrenes Domstol og afgjøres af dem¹⁾.

Axel Pederssøn Thot havde været to Gange gift, begge Gange med Kvinder af svensk Slægt. Med sin første Hustru, Margrethe, Datter af Axel Kertilsson og Datterdatter af den svenske Marsk Erik Kertilsson Puke, havde han Sønerne Peder, Oluf, Aage og Kertil; med sin anden Hustru Ingeborg, Datter af Ivar Niklasson Rød, Sønerne Erik, Iver, Anders, Filip og Lavrits. Desuden havde han en Datter af første Ægteskab, Eline, gift med Ridderen Oluf Stigssøn Krognos til Bollerup. Ved Aaret 1448 da det nye Kongehus besteg Danmarks Trone, vare Brødrene Oluf og Aage, Erik og Iver Slægtens Hovedrepræsentanter. Af de øvrige vare Anders, Filip og Lavrits endnu umyndige, men de maa alle have naaet Myndighedsalderen i og omkring Aaret 1450.

Slægtskabsforbindelser stillede denne Slægt naturlig som et Bindeled mellem Danmark og Sverig. Knyttet til begge Lande ved stærke Familiebaand, var den ligesom forudbestemt til at spille en afgjørende Rolle i Unionskampene. I Begyndelsen af Christiern den Førstes Regering er Oluf Slægtens Hovedrepræsentant i Danmark. Det er hans virksomme og kløgtige Bistand, at Kongen skyldte Besættelsen af Gotland og Visby. Paa Visborg sidder da ogsaa Hr. Oluf fra 1449 til sin Død 1464 som mægtig Pantehaver og en trofast Kongens Mand. Ved

¹⁾ Til Axelssønnernes Historie findes talrige Bidrag samlede af P. v. Möller, Bidrag till Hallands Historia I. 108 ff.

sine to Ægteskaber var han forbunden med de to danske Slægter Falk til Valø og Present.

Ogsaa Broderen Aage slutter sig til det nye Kongehus. I Forening med Eggert Frille er han i de første Aar en af den unge Kong Christierns virksomste Støtter. Ved Giftermaal var han knyttet til den svenske Vinstorpslægt (Ulfsparre), hans Datter endog gift med Karl Knutssons heltedige Marsk, den unge Thord Bonde, der blev snigmyrdet Aaret efter sit Bryllup. Senere trolovede han sin Datter med Sten Sture, uden at dog nogen af disse Forbindelser synes at have svækket den Tillid, han nød. Hans Stilling som Hovedsmand paa Varberg og de store Forleninger, han besad i Halland, knyttede ham til det nye Kongehus med saa stærke Baand, at han længst af alle Brodrene tovede med at slutte sig til den af Slægten rejste Fejde imod Kong Christiern.

Erik Axelsson har allerede fra sin tidlige Barndom været knyttet til Sverig. Hans Opdragelse som Smaadrenge ved Karl Knutssons Hof og hans Giftermaal med Kvinder af de svenske Slægter Lilje og Sture drog ham ligesaa meget til Sverig som lignende Forhold drog Oluf til Danmark. Han er Karl Knutssons Lensmand paa Aabo og Nyköping Slotte og viser sig i Begyndelsen som dennes tro Tilhænger. Men den stærke Slægtfølelse paavirker ogsaa ham. Sandsynligvis tilskyndet af Broderen Oluf og Eggert Frille forlød han 1457 Kong Karls Parti og sluttede sig til Ærkebiskop Jöns Bengtsson. Efter Sejren styrede han i Forening med denne Sverig indtil 1464; han blev belønnet med Forleningen med Viborg Slot i Finland og udnævntes til Righofmester i Sverig. Fra nu af er han knyttet til Unionspartiet, han har bi-

draget til Ærkebiskop Jöns Bengtssons Fald, han har maattet forlade Sverig, da Karl Knutsson for anden Gang holdt sit Indtog 1464. Men da Lykken paa ny vendte sig, kom han ikke til at spille den Rolle, han havde ventet, og misfornøjet begav han sig 1465 til sin Broder Iver paa Gotland.

Denne er upaatvivlelig Slægtens genialeste Personlighed, fuld af Virkekraft og højtflyvende Planer. Født c. 1420 var han kun 24 Aar gammel, da han 1444 blev slaaet til Ridder. Som Herre paa Lillø Slot og Hærlof Gods i Skaane, som Ejer af Knapstrup i Sjælland, som Pantehaver af Gærs Herred og Væ, som Befalingsmand paa Sølvisborg Slot og Len og Medindehaver af Varberg paa sine Søskenes Vegne, indtog han allerede en fremragende Stilling blandt Brødrene, da Oluf Axelssons Død 1464 skaffede ham Gotland og Visborg Slot i Pant. Fra nu af staar han ubetinget som Slægtens første Mand, som den, der giver Losenet til dens Optræden.

En mindre fremragende Mand synes Familiens gejstlige Medlem, Peder Axelsson, at have været. Han var Provst i Lund og Commendator i Dalby Kloster. 1460 tragtede han efter Bispehaten i Odense, men blev tilside-sat for Kongens og Dronningens tro Tjener Mogens Krafse. Han døde i Lund den 7de Juni 1463. Af de yngre Brødre har Anders aldrig spillet nogen Rolle. Lavrits Axelsson var som sine Brødre paa Vejen til at blive en mægtig Pantehaver i Danmark. Han ejede Næsbyholm i Sjælland og betydeligt Gods i Sverig og var desuden forlenet med Skjelskør. Men især synes Filip Axelsson at have været bestemt til at skulle tage en fremragende Del i de politiske Begivenheder. Han ejede Sandholt i Fyn og Or-

derup i Sjælland¹⁾ og fik 1456 Tranekjær Slot og Langeland i Panteforlening for en meget betydelig Pengesum; 1457 blev han Ridder, to Aar efter Rigsraad. Da han 1464 paa Tilbagerejsen fra Stockholm besøgte Gotland, døde hans ældste Broder Oluf, og han satte sig da, strax i Besiddelse af Lenet «som en Høvding paa Kongens Vegne», uden at oppebie Forleningen dermed. Men næppe to Maaneder efter døde han paa Visborg den 4de November 1464 og blev begravet i S. Marie Kirken i Visby.

Omtrent ved Aaret 1466 vare følgende store Len i Slægtens Besiddelse: Varberg med hele Halland nord for Ætran samt Favraas, Aarstad og Halmstad Herreder, Visborg med Gotland, Lillø og Sølvisborg Slotte og Len samt Gærs og Villands Herreder med Staden Væ i Skaane, Skjelskør Slot og Len samt Stævn og Bjeverskov Herreder i Sjælland, Tranekjær Slot med Langeland; endelig i Sverig Nyköping samt Viborg, Tavastehus og Olofsborg i Finland. Den største Del af disse Len vare Pantelen. Men hertil kom endvidere de store Jordbesiddelser rundt omkring i Landet: Hjuleberg i Halland, Hærløf i Skaane, Næsbyholm, Orderup og Valø i Sjælland, Sandholt i Fyn foruden talrigt Strøgods overalt. Det var en overvældende Magt som disse store Besiddelser gav Brødrene, en Indflydelse, som forøgedes end yderligere ved deres Sammenhold og gjorde dem til en Slags Stat i Staten²⁾.

Det var med denne stærke og enige Slægt, at Eggert Frille allerede var traadt i Forbindelse, da han i Aaret

¹⁾ Denne Familiens gamle Fædrengaard kaldtes Grubbeordrop og laa i Sonnerup S., Voldborg Herred. Den 9 Juni 1457 tilskjødede Brødrene Hr. Filip denne Gaard. Geh. Arch. Voldborg Herred Nr. 98.

²⁾ Möller, Bidrag till Hallands Historia I. 129.

1443, i Forening med den gamle Axel Pederssøn Thot, overtog Bestyrelsen af Kjøbenhavn Slot. Under Interregnet 1448 maa han have staaet i nær Berøring med Oluf Axelssøn, som dengang var Rigets Marsk og i Følge en nordtysk Krønike havde gjort sig til Dronningens Værg og — som det fortælles — red med 300 Mænd i Panser og Plade¹⁾. Det ligger nær at formode, at der allerede i Kong Christierns første Regeringsaar, da Hr. Eggert og Axelssønnerne i Forening toge en saa virksom Del i Regeringen, er paatænkt den Forbindelse, som skulde kaste saa stor Glans over Navnet Frille. Omtrent 1455 blev den unge Filip Axelssøn gift med Hr. Eggerts eneste Datter, Jomfru Ermegaard, og her maatte Rigdom og Indflydelse give Erstatning for, hvad der manglede i Brudens Byrd. Eggert Frille optræder i de følgende Aar som sin Svigersøns tro Støtte. Da denne Aaret efter fik Tranekjær i Pant, have Svigerfaderens Penge ogsaa faaet Anvendelse, og i de faa Aar, Filip Axelssøn levede efter sit Giftermaal, har Hr. Eggert fundet rig Lejlighed til at benytte sine mæglende og finansielle Talenter. Thi Hr. Filip var i ligesaa høj Grad som sine Brødre behersket af sin Slægts Overmod. Vi høre blandt andet Tale om, at hans Tjenere have plyndret hanseatiske Skibe, at han har ladet Bønder baste og binde. Efter sin Svigersøns Død overtog Eggert Frille Formynderskabet — saaledes som Loven bød — for sin Datter og hendes umyndige Børn. Filip Axelssøn havde selv, da han i Begyndelsen af 1464 drog til Sverig, overdraget Hr. Eggert

¹⁾ Stralsundische Chroniken, herausg. von Mohnike und Zober I. S. 188—89. Den 21 April 1448 er Oluf Axelssøn Vidne under et Brev, ifølge hvilket Fynd Lavridssøn solgte til Hr. Eggert Frille en Gaard i Lyngø, i Gjelsted Sogn. Geh. Arch. Vends Herred Nr. 12.

Tranekjær Slotslov «at holde til hans Børns og Arvingers Haand, hvis han døde».

4.

Vi ere naaede til det afgjørende Vendepunkt i Eggert Frilles Liv. Ved Overtagelsen af Formynderskabet over Filip Axelssøns Børn træder han selv ind i dennes Plads i Axelssønnernes Række; han kan umulig undgaa at blive paavirket af deres Slægtfølelse; ethvert Slag, der rammer Slægten, enhver Bevægelse, som denne foretager sig, maa føles af ham, som om han virkelig selv var en af deres. Og dette gjælder saavel de politiske som de mere private Forhold, der havde Betydning for dem alle. Hidtil havde han kun som Statsmand og Diplomat taget Del i Unionsstridighederne, og der tør vel ingen Tvivl være om, at han i Følge sin Fortid, sin særlige Stilling som kongelig Tjenestemand, sin diplomatiske Virksomhed ved Gjenoprettelsen af Unionen under Christiern den Første maa have delt de Anskuelse om det danske Elements Overvægt i Unionen, som vistnok dengang var hele den danske Adels. Men nogen personlig Interesse havde han ikke derved havt at varetage. Før sin Overtagelse af Formynderskabet for sine Datterbørn synes han ikke at have staaet i nogen nærmere eller fjærnere Forbindelse med den svenske Adel. Han er endog forholdsvis sjælden bleven anvendt som Sendebud ved de talrige Møder mellem begge Landes Rigsraader, som mere forhaalede end fremskyndede den politiske Udvikling. Men herefter er Forholdet anderledes. Han har fra nu af en personlig Interesse at varetage, som i højeste Grad berøres af Axelssønnernes politiske Optræden.

Disses Historie er endnu uskrevet og vil maaske aldrig

blive fremstillet i fuld og klar Belysning. Thi hvorvel de diplomatiske Kilder ere rigere end dem, man ellers i det 15de Aarhundrede er vant til at øse af, saa brister det netop i de afgjørende Øjeblikke paa Kjendskab til Begivenhedernes indre Sammenhæng og til den rette Forstaaelse og Opfattelse, som kun en samtidig Historieskrivning kan give. Om intet Punkt gjælder dette mere end om de indholdsrige Aar 1466 og 1467, da Slægten ved en dristig udført politisk Kombination paa éngang satte sig paa Højsædet i Sverig, men samtidig mistede Fodfæstet i Danmark. Det er bekjendt, at Ærkebiskop Jöns Bengtssons Tilbagekomst til Sverig 1465 for anden Gang omstyrkede Karl Knutssons Kongedømme. Den vældige Prælat tvang den gamle Konge til fra Balkonen paa Stockholms Raadhus knælende at forkynde den forsamlede Mængde, at han frivillig nedlagde Kronen, for at der atter kunde blive Ro i Landet. Iblandt dem der havde ledsaget Ærkebispen til Sverig og deltaget i Rejsningen mod Kong Karl var ogsaa Erik Axelsson, Sverigs fordums Rigshofmester. Men Jöns Bengtsson vilde ikke som tidligere dele Magten med den, som havde tilraadet Kong Christiern at fængsle ham, og Erik Axelsson fik da foreløbig kun den Opgave at ledsage den afsatte Konge til Finland. At der paa denne Rejse er truffet Aftaler mellem Kong Karl og hans fordums Smaasvend, skulde snart komme for Dagen. Efter sin Hjemkomst til Sverig begav Erik Axelsson sig i Løbet af Sommeren 1465 til Broderen Iver paa Gotland, og endnu samme Aar eller Begyndelsen af Aaret 1466 forkyndtes der en Række Trolovelser, som maatte vække den største Opmærksomhed. Iver Axelsson forlovede sin Datter Beate med en af Kong Karls mest trofaste Støtter, Arvid Trolle; Aage Axelsson

sin Datter Agnete med Kong Karls Sosterson Sten Sture¹⁾, og endelig trolovede Hr. Iver sig med Kong Karls Datter Magdalene. Disse Slægtforbindelser skulde danne Indledningen til et Forsøg paa at styrte Ærkebispens og bringe Sverigs Styrelse i Axelssønnernes Hænder.

Det var ingen Hemmelighed, at Ærkebispens Fald forberedtes. Man fortalte allerede i Marts 1466, at Hr. Erik modtog alle, som vilde tjene Guld og Penge, og at Paven havde tilladt Giftermaalet mellem Hr. Iver og Karl Knutssons Datter. Hvorledes opfattedes nu denne nye Partistilling i Danmark? Om Samtidens folkelige Opfattelse foreligger der et interessant Vidnesbyrd i Folkevisen om Hr. Iver. Heri fremstilles Trolovelsen med Karl Knutssons Datter som den eneste Aarsag til Iver Axelssons Opstand. Han maa love sin unge Fæstemø, forinden Giftermaalet finder Sted, at erklære sig for Kong Christierns Fjende og strax sende denne et Fejdebrev, som Kongen da ogsaa modtager i Møntmesterens Stue i Malmø²⁾. Men at denne Opfattelse først har udviklet sig efter Hr. Ivers Fald og efter Kong Karls Tilbagekomst til Sverig, tør dog være det sandsynligste. En saa nærliggende Aarsag og tilmed af saa dramatisk Virkning vil Poesien aldrig undlade at tage til Indtægt. Der er derimod al Grund til at tro, at Kong Christiern og det danske Rigsraad kun have opfattet Axelssønnernes Forbindelser med det Karl Knutssonske Parti som rettet mod Ærkebispens og ikke mod Kongen. Jöns Bengtsson havde som Rigsforstander en højst vanskelig Stilling. Paa den ene Side anklagedes han i svenske Partiskrifter for paa ny at ville gjenindsætte Kong Christiern, og denne

¹⁾ Da hun døde, indlededes der paa ny Underhandlinger om Giftermaal med Søsteren Ingeborg.

²⁾ S. Grundtvig, Danmarks gamle Folkeviser III. 606 ff.

havde paa den anden Side Grund til at klage over, at han hidtil intet alvorligt Skridt havde gjort for at faa Kongen anerkjendt i Sverig. Saaledes kunde Axelssønnernes Rejsning meget let faa Udseende af en Kamp for Unionspartiets Sag. De vare jo endnu Kong Christierns svorne Raad og Mænd, de havde altfor meget at tabe ved at opgive Forbindelsen med Danmark; en nok saa stor Indflydelse i Sverig kunde ikke give dem Erstatning herfor. Der mærkes da heller ikke Spor af Misstemning. Hr. Iver og hans Brødre deltog i Raadsmøder i Danmark i Løbet af Sommeren, og Iver Axelsson er en af de fire Mænd, som Kongen i Juli Maaned 1466 sender til Kalmar for at forhandle med det svenske Rigsraad om en endelig Afgjørelse af Kongevalget. De andre Sendebud vare: Erkebispens af Lund, Marsken Clavs Rønnev og — Eggert Frille.

Det blev en uheldsvanger Sendefærd for Eggert Frille. Selv har han med god Fortrøstning begivet sig afsted. Hans gode Ven Benedikt Ahlefeld paa Tørring takkede ham i de samme Dage for de gode Efterretninger, han havde sendt ham, og ytrede ogsaa sine gode Ønsker for, «at Alt efter Guds Vilje maatte komme til en lykkelig Afslutning»¹⁾. I de sidste Dage af Juli har han i Lund overværet Skifteforhandlinger efter de tre afdøde Brødre Peder, Kjeld og Anders Axelssønner²⁾. Herfra har han og Iver i Førelse med de andre Sendebud begivet sig til Kalmar, hvor der i Avgust Maaned har fundet foreløbige

¹⁾ Benedictus van Aleuelde til Eggert Frille, dat. Dornig, am dingesdage in den achte dagen de hilligen lichammes (16%) 1466. Geh. Arch. Personalialia, Frille.

²⁾ Geh. Arch. Færs Herred Nr. 14 og Sverig, Personalialia Nr. 48 og 49.

Forhandlinger Sted med de svenske Rigsraader¹⁾. De endelige Aftaler skulde træffes i Nyköping, hvorhen alle begave sig i Midten af September. Her var det, at Hr. Iver den 22de September fejrede sit eget og sin Datters Bryllup i Overværelse af de danske Sendebud og en glimrende Forsamling af svenske Rigsraader og Adelsmænd, iblandt hvilke en stor Del tilhørte Unionspartiet. Forberedelser og Aftaler bleve her truffet til at styrte Ærkebispens, og samtidig traf man Overenskomst med de danske Rigsraader om et Fællesmøde i Kalmar det følgende Aar i Juli Maaned, hvor man — som det hedder — vilde overveje, hvad der var til Gavn og Bedste for disse tre Riger. Næppe en Maaned efter kom Sammensværgelsen til Udbrud. Paa Slottet i Stockholm blev Ærkebiskop Jöns Bengtsson den 18de Oktober tvunget til at nedlægge Rigsforstanderværdigheden og overdrage denne til Erik Axelsson.

Paa Mødet i Nyköping var der imidlertid blevet vedtaget endnu en Beslutning, som kom til at danne det egentlige Udgangspunkt for Striden mellem Kong Christiern og Axelssonerne. Paa Forslag af Kong Karls Svigersønner, Erik Eriksson Gyldenstjerne og Iver Axelsson, havde de forsamlede Raadsherrer indrømmet Karl Knutsson, hans Børn og deres Arvinger Ret til at tilbagefaa ikke alene deres Arve- og Kjøbegods, men ogsaa alle de Slotte, Len og Pantegods, hvorpaa de havde det svenske Rigsraads Breve. De, som havde kjøbt Karl Knutssons forbrudte Gods, bleve henviste til at søge Erstatning hos Kong Christiern²⁾. Det er ikke let at forstaa, hvorledes man har kunnet faa en saadan Beslutning vedtaget i en For-

¹⁾ Smlgn. Styffe, Bidrag t. Skand. Hist. III, Indl. S. CLXXXIII.

²⁾ Jahn, Unionshistorie S. 554—55.

samling, der talte saa mange af Kong Christierns og Unionspartiets Tilhængere i sin Midte¹). Hvor kunde man være blind for, at der heri laa en blodig Fornærmelse imod Kongen, eller hvorfor ophidsede man denne paa en Tid, da man skred til et saa dristigt Føretagende som at styrte Ærkebisen og bringe Sverigs Styrelse i Axelsønernes Hænder? Lutter Spørgsmaal, som trænge sig paa, men ikke kunne besvares, saa længe man ikke kjender mere til Begivenhederne end Resultaterne.

Det er i denne paa Mødet i Nyköping fattede Beslutning, at man maa søge Aarsagen til Kong Christierns første fjendtlige Skridt, som skulde gjøre Axelssønnerne til aabne Fjender og kaste dem i Armene paa Kong Karl. Slaget ramte først Filip Axelssøns Arvinger og derigjennem Eggert Frille. Efter hans Tilbagekomst fra Mødet fordrede Kongen, at han skulde udlevere Tranekjær Slot og Len. Da Hr. Eggert imidlertid — som han skriver — «ingen rede Betaling fornåm», og da Kongen ikke vilde forhandle med ham om Pantesummens Udbetaling, nægtede han at indlade Kongens Hovedsmænd paa Slottet. Kongen tog det da «voldelig». Om Tidspunktet, da dette skete, kan kun siges med Sikkerhed, at det maa være indtruffet inden den 10de Maj 1467. Paa denne Dag har Hovedsmanden paa Tranekjær Slot, Erik Sture, forpligtet sig til at betale Eggert Frille, Fru Ermegaard og hendes Arvinger 500 Mark lybsk inden Mortens Dag²).

¹) Saaledes Magnus Gren, Ture Turesson Bjælke, Erik Nipertz, Erensigle Nilsson, Eskild Isaksson Bauer, Eggert Krummedige, Fader Ulfsson, Lavrits Snakenborg o. s. v.

²) Eggert Frille til Rigsraadet, dat. Lubeck, feria 2 prox. p. dominicam Palmarum (27/3) 1469. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 15 b. Erik Stures Gjælds-brev i Geh. Arch. Gjælds-breve Fasc. 21, Nr. 39. Udt. i Geneal. Archiv I. 10—11 og i Vedel Simonsen, Odense Byes

Var Kongen berettiget til denne voldsomme Fremfærd? Herpaa maa utvivlsomt svares nej. I Følge Lensbrevet af 23de Juli 1456 var Tranekjær Slot og Len pantsat til Filip Axelsson og Arvinger for en Sum af 1100 rhinske Gylden, 800 engelske Nobler, 100 lødige Mark, 200 Reynolds Gylden og 300 lybske Mark. Den 26de Septbr. 1462 havde Hr. Filip betalt Kongen 1000 Marsk lybsk og derved sikret sig Ret til at beholde Lenet uløst i sex Aar¹⁾. Disse 6 Aar vare endnu ikke udløbne, og Kongen havde saaledes ikke engang Indløsningsretten. Kun i ét Tilfælde hjemledes der ham Ret til at kræve Lenet tilbage. «Føre de Avindskjold mod deres Fædrenerige, saa at vort menige Raad i Danmark finde for Ret, at de have forbrudt deres Arv,» hedder det i Lensbrevet, da har Kongen Ret til at tage Slotsloven med Magt. Men et saadant Tilfælde forelaa ikke her. Hr. Eggert var i Følge den danske Lov sine Datterbørns rette Værges, og dette Værgemaal kunde Kongen ikke fratage ham uden Rigsraadets Samtykke. Men selv i dette Tilfælde kunde Værgeset og dermed Tranekjær Slotslov ikke tilkomme Kong Christiern, men maatte gaa over til Børnenes ældste Farbroder Hr. Aage Axels-

---

Hist. I, 2. S. 167. Erik Sture træffes senere som Hovedsmand paa Varberg under Aage Axelssøns Landflygtighed. Styffe, Bidrag IV. 45—46.

¹⁾ Lensbrevet, dat. Hafnie, crast. b. Marie Magdalene (23⁷) 1456 i Geh. Arch. Top. Samling paa Papir, Tranekjær Nr. 1. Becker, Danske Herregaarde. Artiklen Tranekjær. 8de Bind. Smlgn. Styffe. a. St. Indl. S. CLXXXII, Anm. 3. Filip Axelsson maatte laane den sidstnævnte Sum hos Markvard Tegemads Børn Peter, Anders og Kirstine og pantsatte en Del Gods paa Langeland derfor. Geh. Arch. Langeland, Nr. 1 og 2. Jvfr. Rørdam, Kjøbenhavns Kirker og Kløstere S. 102. Det er som Formynders for Børnene, at M. Jesper Henriksson udbetaler Pengene. I samme Samling findes en Opgjørelse af Eggert Frille om de Penge, som Filip Axelsson havde staaende i Tranekjær.

søn¹⁾. For Bestyrelsen af Fru Ermegaards og hendes Børns Gods maatte Hr. Eggert bære Ansvaret, og vi kunne derfor ikke se andet, end at Eggert Frille var i sin fulde Ret, da han nægtede at give Slotsloven tilbage i Kongens Haand, saa længe denne ikke havde udredet Pantesummen.

Men — kunde man spørge — forelaa her ikke et Nøds-tilfælde? Havde Hr. Eggert ikke indladt sig i forræderske Forbindelser, har Kongen ikke havt Beviser i Hænde herfor, som vi ikke kjende, og har det ikke været en politisk Nødvendighed for ham at sikre sig et saa vigtigt Punkt som Tranekjær Slot? En saadan Mistanke har utvivlsomt været til Stede. Eggert Frille skal — saaledes berettes det — i Nyköping have talt «paa Kongens Værste» og tillige have lovet at holde Tranekjær Slotslov til Iver Axelssøns Haand²⁾. «Han er gaaet Kongen under Øjnene» hedder det senere i et Brev fra Rigsraadet til Borgemestrene i Lübeck³⁾. At Kongen imidlertid kun har havt disse løse Antydninger at støtte sig til, fremgaar deraf, at Hr. Eggert fik Lov til at beholde sine øvrige Forleninger endnu en rum Tid efter Axelssonernes Oprør, som jo først brød ud efter at Kongen havde taget Tranekjær med Magt. Og imod disse Rygters Sandhed staar Hr. Eggerts eget Vidnesbyrd. Aldrig — siger han, idet han tager Gud til Vidne — havde han fornummet, at Axels-

¹⁾ Det var — efter Eggert Frilles Sigende — udtrykkelig bestemt af Filip Axelsson, at efter Eggerts Død skulde Aage Axelsson overtage Værgemaalet.

²⁾ Eggert Frille til det danske Rigsraad, Lübeck, die vndecim million virginum (²¹/₁₀) 1468. Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 15 a 2.

³⁾ «wo vnde in wat mathe he vnsem allergnedigste hern Koninge vnder ogen treden is». Rigsraadet til Lübeck, Kalundeborch, am sontage negest vor Martini (⁶/₁₁) 1468. Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 15 a 5.

sønnerne vilde sætte sig op imod deres Konge og Herre, og aldrig havde han «syslet» andet med dem — hemmeligt eller aabenbart — end Kongens Bedste. Paa den direkte Anklage, at han skulde have lovet at overdrage Iver Axelsson Tranekjær Slotslov, svarer han, at selv om han havde gjort det — «hvad jeg ikke gjort haver» —, saa havde dog Tranekjær ikke derfor været forbrudt, thi Hr. Iver var endnu Kongens Mand og Tjener, da denne «annammede» Tranekjær. De Forsvarsskrifter, vi endnu have fra Hr. Eggerts Haand, ere skrevne med et Liv og en Varme, som indgyde den største Tillid til deres Sanddruhed, og paa intet Punkt have de nøjeste Undersøgelser formaaet at røkke Sandheden i hans Fremstilling. Vi kunne derfor ikke se Andet, end at Kong Christierns Fremfærd var et ubesindigt Overgreb begrundet i en uberettiget Mistanke.

5.

«Kong Christiern fik Tranekjær, men han mistede Sverig»¹⁾. Den umiddelbare Følge af Lenets Inddragelse maatte blive Axelssønnernes Rejsning. Ved Pinsetid 1467 indtraf Hr. Ivers Fejdebrev, hvori han opsagde Kongen Huldskab og Troskab. I Følge Folkevisen skal han have modtaget det i Malmø i Møntmesterens Stue, men desværre kjendes ikke Ordlyden deraf. Erik Axelsson har i et Brev til Raadet i Lübeck skildret, hvorledes Kong Christiern efter Tilskyndelse af nogle af sine Raader havde frataget ham, hans Brødre og Broderbørn og deres Venner deres Arve- og Pantegods i Danmark, hvorfor de vare

¹⁾ P. v. Möller, Bidrag t. Hallands Historia I. 130.

blevne tvungne til at sætte sig til Modværg¹⁾. Ogsaa han har saaledes erklæret Kongen Krig; samtidig har Broderen Lavrits maattet forlade Danmark, efter at hans Godser og Len vare blevne inddragne. Kun Aage Axelssøn synes i lang Tid at have holdt sig udenfor Striden, skjøndt ogsaa han paa forskjellig Maade blev forulæmpet og tilsidst maatte forlade Varberg og begive sig til Brødrene i Sverig. Hvem kjender ikke de følgende Begivenheder: Ærkebiskop Jöns Bengtssöns og hans Veners Opstand imod Erik Axelssøn, dennes vanskelige Stilling i Stockholm, da han i Juli og Avgust Maaned 1467 belejres af en forenet dansk-svensk Hær under Anförsel af Clavs Rönöov og Erik Karlsson; Iver Axelssöns mesterlige Tog til Stockholms Undsætning, de Dan-skes Nederlag den 1ste September og Erik Karlssöns og Ærkebispens Flugt; endelig det svenske Folks og Stor-mandspartiets Opfordring til Kong Karl om atter at bestige Tronen og dennes Ankomst og Indtog i Stockholm den 12te November. Det var med Axelssönerne at Kong Christiern havde vundet Sverig, det var Bruddet med dem, som berövede ham Udsigten til den svenske Trone og som forte til Brunkebergslaget.

For Eggert Frille var Stillingen nu yderst vanskelig — hans nærmeste Venner i Oprör mod Kongen, han selv förende sig höjlig forurettet af denne. Ikke desto mindre er der Tegn til, at han i Löbet af 1467 har sögt en Til-nærmelse til Kongen. Denne fandt særlig Anledning til at takke ham for den Undsætning saavel med Folk som med Fetalie, som han havde sendt ham under Felttoget i Skaane i Eftersommeren 1467, hvor Sylvisborg eröbredes

---

¹⁾ Styffe, Bidrag III. 181—83.

fra Hr. Iver og dennes faste Borg Lillø blev belejret af Kongens Hovedsmænd¹⁾. Men Tilliden kunde dog ikke vende tilbage paa nogen af Siderne. Eggert Frille harmedes over, at hans Datter ikke kunde faa de 500 lybske Mark, som Erik Sture paa Kongens Vegne havde forpligtet sig til at betale. Da denne ikke, som han havde lovet, til den fastsatte Tid indstillede sig i Odense i «et ærligt Indlager», forfulgte Hr. Eggert ham og Bisperne Mogens Krafse af Odense og Jep Fris af Børglum, som skulde udbetale Pengene af den opkrævede Skat, med stadige Maningsbreve. Karakteristisk for Opfattelsen af dette Forhold er et Brev fra Biskop Mogens til Eggert. «Ville I,» skriver han, «at Eders Datter skal faa sine Penge uden Uvilje baade paa Eders Vegne og hendes, da raade vi Eder, at I tove saa længe, indtil vi have ladet opkræve saa mange Penge af denne Landehjælp. Vel maa I mane Erik ind og have Uvilje, ikke faar Eders Datter derfor sine Penge»²⁾.

Dette Brev er skrevet af Bispen den 26de December 1467 og dateret Hindsgavl. Det tyder hen paa, at Hindsgavl Slot og Len maa være bleven frataget Eggert Frille og foreløbig stillet under Bispens Værge. Det er i saa Henseende værd at lægge Mærke til, at den samtidige lybske Krønike siger, at det var med Bispens og andre Adelsmænds Hjælp, at Kong Christiern i dette Aar fratog mange Adelsmænd de Slotte, de havde i Værge³⁾. I April Maaned havde Kongen og Dronningen opholdt sig paa

¹⁾ Kong Christiern til Eggert Frille, Naseby, dom. ante festum purificat. b. Marie virg. (³¹/₁) 1468. Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 12.

²⁾ Biskop Mogens til Eggert Frille, Hindzegawell, sabato prox. ante s. Thome (²⁶/₁₂) 1467. Geh. Arch. Personalialia, Frille.

³⁾ Lübeckische Chroniken II. 305, 306.

Hindsgavl, hvorfra forskjellige Breve angaaende Dronningens Medgift og Arv ere daterede¹⁾, en Sag, som Hr. Eggert havde særlig Kjendskab til. Kongens Ophold i Fyn var dog især foranlediget ved hans Ønske om at faa sin Søn Hans valgt og hyldet som Tronfølger. I Fynboernes Hyldingsbrev, som er dateret den 2den Maj, findes Eggert Frilles Navn som Nummer to, lige efter Marsken Clavs Rønnovs Navn. Ved samme Lejlighed tilbød Kongen at staa til Ansvar for enhver, som havde noget at klage. «Men — hedder det i Hyldingsbrevet — ingen Mand eller Kvinde gav ham dør Skyld eller Sag, de takkede Alle for Ære, Skjel og Ret»²⁾. Vi tør formode, at Hr. Eggert endnu dengang sad som Lensherre paa Hindsgavl. Men i Løbet af Aaret er Kongens Mistanke voxet, og da Lenet ikke var noget Pantelen, har han utvivlsomt efter Axelsønnernes Opstand berøvet Eggert dette Len, ligesom Lavrits Axelssøn mistede Skjelskør.

Da modtog Eggert Frille i de første Dage af Januar Maaned 1468 følgende skarpe Skrivelse. «Vid, at vi oftere have tilskrevet Eder at komme med et Antal Folk, som endnu ej er sket, hvilket os ganske forundrer. Vi befale Eder under vor højeste Hævn uden al længere Tøven at komme til os i egen Person med al Eders yderste Magt til Hest og Fod. Fange vi eller Riget nogen Skade for Din Forsømmelse, da lider Du saadan Pligt (Straf), som tilbør»³⁾.

¹⁾ Riedel, Codex. diplom. Brandenb. 3 Hauptth. I. 436—37; smlgn. Stemann, Gesch. d. öffentl. u. Privatrechts d. Herzogth. Schleswig III. 97—98.

²⁾ Genealogisk og biograph. Archiv S. 11—12. Smlgn. Diplomatar. Christierni primi S. 186—87.

³⁾ Christiern I til Eggert Frille, Ørekrogh, die innocentium martirum (28/12) 1467. Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 8.

Saa vel Brevets hvasse Form som dets Indhold maa forbyse. Men endnu mere stiger Forundringen, naar man læser det Svar, Kongen gav paa Eggert Frilles Klage derover. «Maa I vide i Sandhed», skriver Kongen, «at vi ikke havde befalet nogen af vore Skrivere at skrive Eder saaledes til, og var det os uvitterligt, at I skulde faa noget saadant Brev fra os. Vi takke Eder kjærligst for den Spisning, I sendte os i Sommer, og tillige for Eders Tjenere, hvilket vi gjerne med Eder forskyldte vilde»¹⁾. Ogsaa Righofmesteren Erik Ottesson Rosenkrands fandt sig foranlediget til at bevidne saavel sin egen og Kanslerens som og Kongens Udelagtighed i hint Brevs Afsendelse. «Det var den galne Mester Nielses Digt, han var da hos min Herre med Signetet. Han faar derfor saadan Tak, som tilbor. Hr. Oluf Lunge og flere hans Lige fik ligervis saadanne Breve som I»²⁾. Det er imidlertid klart, at om end Formen maaske kan skyldes «den galne Mester Niels»³⁾, saa maa Indholdet i alle Tilfælde være udgaaet fra Kongen selv. Brevets Fremkomst giver da Vidnesbyrd saavel om, hvilke Følelser der næredes imod Eggert Frille og — som det synes — ogsaa andre Adelsmænd af Kongens umiddelbare Omgivelser, som tillige om det Regimente, de kongelige Skrivere udøvede.

Som en Uvejrbebuder maa denne Brevvexling have forekommet Hr. Eggert. Følelsen af lidte Krænkelser og Forurettelser, af det store Ansvar, som han havde paa-

¹⁾ Kongen til Eggert Frille, Naseby, dom. ante festum purif. b. Marie virg. (21/1) 1468. Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 12.

²⁾ Erik Ottesson til Eggert Frille. Naseby, prof. purif. Marie (1/2) Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 12 b.

³⁾ I Diplomatar. Christiæni primi S. 284 nævnes: Mag. Nicolaus Laurentii, scriptor regis.

taget sig for Bestyrelsen af sine Datterborns Ejendom, af Umuligheden for ham i at kunne erstatte det Tab, de uforskyldt havde lidt, maa have forenet sig med en — sikkert falsk Følelse af, at han i sine Standsfæller havde en Støtte imod Overgreb fra Kongens Side. Dette er det formodentlig, som har foranlediget den ellers saa forsigtige og kloge Mand til et Skridt, som skulde faa de alvorligste Følger for ham selv. Det var i Foraaret 1468, at Kong Christiern paa alle Landsting i Danmark lod tage Vidnesbyrd om sin Regeringsførelse. Den umiddelbare Anledning hertil var de imellem Kongens Sendebud og Karl Knutsson og Iver Axelsson i April Maaned truffne Overenskomster. I Følge disse skulde et Møde afholdes i Halmstad den 29de Juli, hvor blandt Andet Iver Axelsson vilde forebringe sine Klager over den Uret, der var vederfaaret ham, hans Brødre, Broderbørn og Venner. Forinden skulde imidlertid Afsendinge fra begge Sider træde sammen i Halmstad S. Hansdag for at træffe nærmere Aftale om det forestaaende Møde. Det maatte derfor være af Vigtighed for Kongen at have fuldgyldige Vidnesbyrd om, at Striden med Hr. Iver ikke var foranlediget af noget Overgreb fra Kongens Side, og at Hr. Iver i alle Tilfælde havde forbrudt sin Ret ved ikke forinden sin Rejsning at klage paa Thinge over den ham formentlig tilføjede Uret. I Begyndelsen af Maj Maaned træffe vi hans Sendebud ved alle Landsting i Danmark, og overalt fik de Vidnesbyrd saavel af Adel og Gejstlighed som af Borgere og Bønder, at Kongen havde holdt sin Ed som en ædel Herre og Konge, og at han offentlig paa Thinge havde tilbudt at staa til Rette, hvis nogen havde noget at klage over ham. Tillige vidnede alle, at ingen havde set eller hørt, at Hr. Iver Axelsson havde selv eller ved noget Bud ladet

klage over Kongen paa Thinge, hverken før eller efter at han sendte denne sit Undsigelsesbrev. Ej heller var det nogen vitterligt, at Kongen havde ladet tage Privilegier og Breve ud af Landkisten eller krænket nogen Mands Frihed her i Landet siden sin Tronbestigelse. Tværtimod — han havde hjulpet alle, saavel Fattige som Rige, til Ret og Skjel efter yderste Evne. Til Slutning erklærede alle, at ingen havde fornummet, at Kongen havde til Hensigt at rejse Almuen mod Ridderskabet eller havde øvet Vold mod nogen Riddersmand hverken paa hans Person eller hans Gods¹⁾.

Det fremgaar heraf, at Axelssønnernes Klager have været overordentlig omfattende. De sigte ikke alene paa den Vold og Uret, de selv og deres Venner mente at have lidt, men endog paa saa graverende Ting, som at Kongen skulde have opbrudt Landkisten og udtaget Privilegier og Adkomstbreve, og fremfor Alt at han skulde have villet søge en Støtte i Almuen mod Ridderskabet. Denne sidste Anklage finder et Støttepunkt i den lybske Krønikes Efterretning om, at Kongen ogsaa benyttede Almuens Hjælp til at fratage nogle Adelsmænd deres Slotte. Vi vide, at Kongen i dette Aar havde betydelige lejede Troppemasser samlede, men af Mangel paa andre Oplysninger er det umuligt at faa fuldstændig klart Lys over disse Begivenheder, og især om hvorvidt ogsaa andre danske Adelsmænd have været mistænkte for Delagtighed i Axelssønnernes Rejsning. Det er kun Eggert Frille, der har vovet at træde i Skranken og nedlægge Protest.

To Dage før Kongens Forlangende blev fremført paa Fynbo Landsting, den 5te Maj, indsendte Hr. Eggert en

¹⁾ Diplomatarium Christiæni primi S. 191—98.

skriftlig Indsigelse til Raadet i Fyn med en Angivelse af de Grunde, hvorfor han ikke mente at turde underskrive Fynboernes Erklæring om Kongens Regeringsførelse. Den lød saaledes: «Hvad jeg kan tale, skrive eller besegle, som kan være min naadige Herre til Gavn og Bedste, det gjør jeg gjerne, som en tro Tjener ogsaa bør gjøre, selv om jeg forsømmer mig selv derved. Gud forbyde, at jeg ved en lille Forsømmelse skulde blive fattigere end en fattig Mand, thi hvo der skylder mere, end han formaar at betale, han er saa. Den, som er rette Værge for umyndige Børns Gods, bør gjøre Regnskab derfor, naar Børnenes Frænder og Venner æske det; men alt det Gods, jeg nu ejer, kan ikke række til at vederlægge Hr. Filips Børn deres Fædrenegods, hvis nogen Forsømmelse med Rette kan tillægges mig. Da var jeg, som foran skrevet staar, armere end en fattig Mand. Derfor beder jeg Eder, kjære Herrer, om Eders gode Raad, hvorledes jeg kan gjøre og tale min Herre til Vilje, uden at forsømme mig selv derved.» Dette Brev oversendte Hr. Eggert til Kong Christiern, for at hans Ord ikke skulde blive forvrængede og fordrejede. Han bad tillige Kongen om ikke at lægge ham dette alvorlige Svar til Last, med mindre det netop skulde være Kongens Hensigt at styrte ham i Fordærvelse, hvad han dog ikke formodede. Det var kun nødtvungen og fordi Loven bød det, at han havde paataget sig Værgemaalet for Børnene, aldrig havde han havt andet end Skade og Besvær deraf. Til Slutning bad han Kongen at optage hans Ord kjærligt og i en god Mening¹⁾.

¹⁾ Eggert Frille til Kong Christiern, Ottonie, prof. s. Johannis ante portam latinam (2/3) 1468. Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 13 b. Smstds. 13 b findes en plattysk og en latinsk Oversættelse med Tilføjele: sub sigillo. Paa Bagsiden af det latinske

Dette var dog aabenbart at forlange for meget af Kongen. Dennes Mistanke mod Eggert Frille var bleven forøget derved, at Iver Axelssøn havde ønsket Hr. Eggerts Nærværelse paa Mødet i Halmstad saavel for at aflægge Regnskab for sit Værgemaal for hans Broderborn som for at deltage i Voldgiftskjendelsen mellem Hr. Iver og Kongen¹). Den 9de April havde Kongen underrettet Eggert Frille om den med de Svenske sluttede Stilstand og befalet ham i den Anledning at møde i Kjøbenhavn Pinsedag (5te Juni) tilligemed det øvrige Rigsraad. Dette Brev er endnu helt igjennem affattet i en venlig Tone²). Men den 22de Maj — altsaa efter Modtagelsen af Hr. Eggerts Skrivelse, gjentager Kongen sin Opfordring, og denne Gang i en af disse korte Skrivelser, som Kancellistilen kunde give saa mange forskjellige Afskygninger: «Som vi Eder tilforn tilskrevet haver at komme til os i Kjøbenhavn næstkommende Pinsedag, saa bede vi Eder nu og endeligen ville, at I det ingenlunde forsømme med nogen Undskyldning eller længere Tøven»³).

Om dette vigtige Møde ere vi desværre kun sparsomt underrettede. Endnu 1551 fandtes paa Følen i Kallundborg en Æske signeret: Breve om Hr. Iver Axelssøn og Hr. Eggert Frille. Iblandt disse nævnes Danmarks Raads Dom mellem Kong Christiern og Hr. Eggert Frille og

---

Brev er skrevet af Eggert Frille: «Vdi these iij scriffter er swar po dansk, tydske oc latine po thet breff, myn herris nade vilde haffue besegle i Fyen, thet iegh icke torde besegle.»

¹) Dette fremgaar af Eggert Frilles Brev af 21de Oktober 1468.

²) Kong Christiern til Eggert Frille, in castro Haffnensi, sabbato Palmarum (9/4). Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 13.

³) Kong Christiern til Eggert Frille, ex civitate Roskildensi, dominica Rogacionum (22/5). Geh. Arch. Danske Kongers Hist. Fasc. 3, Nr. 14.

mellem Kongen og Iver Axelssøn. Tillige et Brev, som i det korte Registrantudtog angives med følgende Indhold: «Et Brev, hvorledes at Hr. Eggert gik af Raadhuset fra Kong Christiern og ej vilde sætte Borgen»¹⁾. Disse Hovedaktstykker til Hr. Eggerts Historie maa sandsynligvis endnu have været til Stede i Arild Huitfeldts Tid, uden at han dog har benyttet dem. Fra hans Bo gik de over til Universitetsbibliotheket, hvor de endnu findes opførte i Haandskriftskatalogerne 1662, men de maa da sandsynligvis være gaaet under i den store Ildebrand 1728²⁾.

I al sin Korthed giver dog det lille Brevudtog et Vink, som i Forbindelse med de Antydninger, der findes i senere Breve fra Eggert Frille selv og de tilstedeværende Rigsraader, sætte os i Stand til at give et Omrids af de i Kjøbenhavn stedfundne Begivenheder, som skulde ende med den gamle Raadsherres Fald og Landflygtighed. Paa Raadhuset i Kjøbenhavn i Kongens og Rigsraadets Nærværelse stod Eggert Frille i Pinseugen 1468 til Rette for at svare paa de Klager, som Kongen havde at fremføre imod ham. Han er bleven beskyldt for at staa i hemmelig Forbindelse med Iver Axelssøn med særlig Henvisning til dennes Fordring, at ogsaa Eggert Frille skulde møde i Halmstad. Herpaa har Hr. Eggert svaret, at hvis det var Hr. Ivers Mening, at han paa den Dag skulde aflægge Regnskab for sit Værgemaal over sine Datterbørns Fædrenegods, da vilde han ikke sige Ja dertil uden Kongens og Raadets Tilladelse. Men var det Hr. Ivers Mening, at han skulde slutte sig til det Parti, som var Kongens aabenbare Fjender, da vilde han sige Nej dertil,

¹⁾ Danske Archivregistraturer IV. 19.

²⁾ S. Birket Smith, Om Kjøbenhavns Universitetsbibliothek før 1728 S. 129 M, 148.

«thi saadant lærte jeg ikke den Tid jeg gik i Skole». Kongen har nu forelagt de Vidnesbyrd og mundtlige Udsagn, som skulde bevise Hr. Eggerts Brøde, og fordret, at han skulde stille Borgen for sig, for at Rigsraadet nærmere kunde undersøge og paadømme Sagen. Hertil har Hr. Eggert svaret, at «han vilde staa Alle til Rette for Ære, Liv og Gods», men Borgen vilde han ikke stille. Det ene Ord har da taget det andet; i Stridens Hede har Hr. Eggert ladet falde skarpe og dumdristige («ubillige og ubetænksomme») Ord imod Kongen — «talt ham til Æren», som Kongen senere beskylder ham for, saa at denne kun ved Rigsraadets Mellekomst «og ydmyge Bøn» er bleven forhindret i at lade ham dræbe eller fængsle. «Hr. Eggert gik da af Raadhuset og vilde ikke sætte Borgen.» Han maa umiddelbart herefter have begivet sig paa Flugten. Igjennem Sjælland og Fyn naede han skarpt forfulgt og, som han selv siger, med Livsfare over Slesvig og Holsten, hvor han havde mægtige og formaaende Venner, til Lübeck ¹⁾.

I en Skrivelse fra nogle danske Rigsraader til Raadet i Lübeck siges det, at Hr. Eggert selv maatte vide, hvorledes han var gaaet Kongen under Øjnene, og at Bevidstheden herom selvfølgelig har gjort ham «sky» og været den egentlige Grund til hans Flugt. Men saavel fra Hr. Eggert selv som fra andre Sider vide vi, at han er bleven forfulgt, og at det har været forbundet med Livsfare for ham at blive i Landet. Hans berømte Dattersøn,

¹⁾ Fremstillingen er bygget paa Skrivelser fra Eggert Frille til Rigsraadet af 21 Oktober 1468 og 27 Marts 1469, til Kong Christian af 21 Oktober 1468, samt Rigsraadets Skrivelse til Raadet i Lübeck af 6 Novbr. 1468 og dettes Skrivelse til Rigsraadet af 18 Oktober 1468, alle i Danske Kongers Historie Fasc. 3.

Anders Bilde, klagede senere over, at han ikke havde maattet forfølge den, som havde taget hans Morfaders Gods, og at denne havde maattet tilgive dem, «som red efter ham»¹⁾. Her henpeges paa bestemte Mænd som Angivere og Forfølgere, men Kilderne ere saa sparsomme, Udtrykkene saa ubestemte, at der knap tør voves en Gissning om, hvem den Mand eller de Mænd vare, som førte det afgjørende Slag mod Eggert Frille. Det tør neppe antages, at nogen af Landets verdslige Stormænd have deltaget i Forfølgelsen af ham. Dels synes han ikke at have haft nogen Fjende blandt dem, og dels maa han i sin nye Svigersøn Bent Bille, der c. 1466 var bleven gift med Filip Axelssøns Enke, have haft en mægtig Talsmand og Støtte. Rimeligere vilde det være at søge iblandt Kongens nærmeste Omgivelser, Bisperne og Sekretærene i Kongens Kancelli. Men ogsaa her er Antydningerne saa svage, at de ikke tør benyttes²⁾. Nærmest henledes Tanken paa den Mand, som senere fik Eggert Frilles Gods under sin Bestyrelse, og som Kongen i et Brev kalder «Niels». Da Hr. Eggert flere Aar efter fik sit Arvegods tilbage, fik denne Mand Ordre til at udlevere det og tillige Ret til at tiltale ham for det Gods, som han selv mente at have Ret til. I Aaret 1474 fik imidlertid Bent Bille et Thingsvidne, at kun Hans Jensøn og Niels Lykke havde gjort saadanne Krav gjældende, og Tanken henledes da uvilkaarlig paa denne Mand, med hvem Eggert Frille ikke stod paa nogen venskabelig Fod.

---

¹⁾ Optegnelser af Anders Bilde i Geh. Arch. Personalialia, Frille.

²⁾ Jvfr. ovenfor om «den galne Mester Niels». Bisp Mogens Krafse i Odense synes ogsaa at have staaet skarpt imod Eggert Frille, jvfr. ovenfor hans Brev, hvortil kan føjes, at hans Valg udelukkede en af Axelsonnerne fra at blive Biskop i Odense.

Saa vel 1458 og 1461 som især 1466 har der været Ejendomsstrid imellem dem, og sidste Gang maatte Kongen personlig skride ind og «kjærlig bede dem give sig til Minde for begge deres Venner». Det bør tillige fremhæves, at det kongelige Brev om dette Forlig opbevares i Geheimearchivet i samme Pakke som ovennævnte Befaling fra Kongen til «Niels»¹⁾. Det turde da ikke være for dristigt at gjætte paa denne Mand som en af Hr. Eggerts virksomste Fjender.

6.

Strax efter sin Flugt har Eggert Frille sørget for at forebringe sine Klager paa rette Sted. Paa Fynbo Lands-thing har han havt sit Brev og Bud og kærret over, at han ikke maatte faa Lejde til at klage over den Vold og Uret, som Kongen havde paaført ham. Herved har han — siger Kongen — «villet yppe Tvedragt mellem os og vore kjære Undersaatte». De Skridt, som Kong Christiern i denne Anledning foretog sig, have dog ogsaa været begrundede i det lidet heldige Udfald, som Mødet i Halmstad havde faaet. Den 29de Avgust vare de danske Sendebud komne tilbage til Kjøbenhavn med uforrettet Sag. Kong Karl havde ikke villet modtage de Tilbud, som vare blevne gjorte fra dansk Side, og Iver Axelssøn havde ikke engang givet Møde hverken til den foreløbige eller endelige Sammenkomst i Juli. En Afgjørelse af Mellemværendet mellem Kongen og hans oprørske Undersaatte maatte træffes, og efter Rigsraadets Opfordring indkaldte Kong Christiern den 29de Avgust en almindelig Rigsdag

---

¹⁾ Top. Samling paa Papir, Rynkeby Nr. 1 og 2. Smlgn. Bjerger Herred Nr. 4—6.

til den 28de Oktober i Kalundborg. Det hedder i Indkaldelsesbrevet: «Dèr ville vi da komme for vort Raad og gjøre Alle Ære og Ret, paa det at Gud og hver retvis Mand indenlands og udenlands kan erfare, at vi ville lade os nøje med Ret og Skjel og ikke gjøre nogen Mand Vold eller Uret. Og skulle da alle, som have noget med os at «segle eller ende», og især Hr. Eggert Frille, have frit og sikkert Lejde til at komme did og atter i deres Behold igjen»¹⁾).

Med dette almindelige Lejde var Hr. Eggert ikke tilfreds. Fra Lübeck tilskrev han Kongen og Raadet i Fyn, paa hvilke Betingelser han vilde komme til det i Kalundborg berammede Møde, men han fik intet Svar, og da senere paa Aaret Borgemestre og Raad i Lübeck under en Sammenkomst med Kong Christiern i Kiel opfordrede denne til at give Hr. Eggert et særskilt Lejde, fik de kun til Svar, at han ikke fik andet Lejde, — om han vilde komme eller ej, det stod til ham selv. Han kom da heller ikke til Kalundborg-Mødet, men i Stedet for indtraf Breve saavel fra Raadet i Lübeck som fra Hr. Eggert selv, i hvilke han forsvarer sig imod de Beskyldninger, der vare rejste imod ham, angiver Grunden til sin Udebliven, samt fordrer Lejde til et nyt Møde²⁾. Disse Breve ere sande Mesterstykker i Fremstillingskunst, skrevne med en Ild og naturlig Harme over de ham formentlig tilføjede Krænkelser, som kaste Lynglimt over hans Personlighed.

¹⁾ Kong Christierns aabne Brev til «alle, som bygge och bo i Fyens biscopsdømme». Datum in castro Haffnensi, die decollat. Joh. baptiste (29/8) 1468. Geh. Arch. D. Kgrs. Hist. Fasc. 3, Nr. 15.

²⁾ Raadet i Lübeck til «dominis consiliariis regni Dacie», Lubeck, am dage Luce ewang. (12/10) 1468. Geh. Arch. D. Kgrs. Hist. Fasc. 3, Nr. 15 a. Concepterne til Eggert Frilles Breve til Kongen og Rigsraadet af 21 Oktober, smstds.

«Jeg tør skyde mig ind under hver Dannemand i og udenfor Danmark, som jeg har havt Omgang med, hvorledes jeg har tjent min Herres Naade og hans Rige fra den første Dag, jeg tilsagde hans Naade min Tjeneste, og til den Dag, jeg blev dreven af Danmark. Jeg kan, Gud være lovet, ikke spørge nogen Førræder i min Slægt, rig eller fattig, hverken paa fædrene eller mødrene Side, og ej heller har jeg selv havt det i Sinde eller med Guds Hjælp tænker nogensinde at faa det.» Han beder Rigsraadet tilgive ham de mange og vidtløftige Ord han bruger, «thi de ere ikke nær saa mange, som gjøres behov. Det er aldrig hørt i Danmark i min Tid eller i hundrede Aar, at nogle i Danmark og især den, som skulde kaldes sin Herres og Rigets Raad (endskjøndt jeg er uviis og uværdig dertil), er bleven saa forvældet, saa forurettet og saa fordreven som jeg.» Han frygter ikke for, at nogen retfærdig Mand skal kunne dømme ham fra Ære, Liv og Gods. «I vor danske Lov findes skrevet, hvorfor og i hvilke Maader en dansk Mand kan forbryde sit Arvegods, men dør findes jeg med Guds Hjælp ikke iblandt. Jeg har aldrig ført Rov eller Brand paa Riget eller gjort nogen af de Gjerninger, hvorfor jeg bør miste mit Gods. Fik jeg end i Sinde, som jeg med Guds Hjælp aldrig agter at faa, at jeg ikke vilde tilbage til Danmark, da véd jeg efter vor danske Lov, hvad jeg hvert Aar bør sende Kongen i hans Fadebur og dog med Rette nyde alt mit Arvegods, som jeg har i Danmark. Kjære Herrer og Venner, I vide alle fuldt vel — om I ville —, hvorfor der vederfares mig denne store Vold og Uret; det er fordi jeg er Formynder for Iver Axelssøns Broderbørn, og dertil trængte mig vor danske Lov.» — Kongen minder han om sin lange og tro Tjeneste, han tilbyder at ville staa til

Ansvar for Retten, hvis Kongen vil give ham sikkert Lejde. Han frygter ikke for, at han jo nok skal kunne bevise, at han har tjent Kongen som en tro Danne-
mand, men kan han ikke det, saa vil Kongen jo have endnu større Ret imod ham. «Lad mig ej saa haanlig mod al Ret og Skjel være dreven af Danmark fra Arv og Eje paa min Old.» Han tilbyder til Slutning, at han vil gjøre Alt, hvad Kongen og Raadet forlange, hvis det be-
findes, at han paa Raadhuset i Kjøbenhavn har «talt Kon-
gen til Æren».

Men paa denne Rigsdag have hans Ord lydt forgjæves. Det var paa den, at Processen blev ført mod de tre Axels-
sønner, Iver, Erik og Lavrits, som fik det Udfald, at alt deres Fædrenegods i Danmark tilkjendtes Kongen. Det var her, at denne for anden Gang i sin Regeringstid fik Ret til at tilbagekalde alle Forleninger af Krongodset og af andre Kronens Indtægter, som ikke vare pantsatte, og at en Kommission blev nedsat til at undersøge Pante-
brevene. Kongen fik endog en Tredjedel af Aarsindtægterne af alle Pantelen og Byskatten af alle Kjøbstæder. Ud-
trykkelig fremhævedes, at man gjorde disse store Ind-
rømmelser, for at Kongen kunde bestride de store Ud-
gifter i den Krig, som «hans svorne Mænd og Raad» havde paaført ham. Her har sandsynligvis ogsaa Rigs-
raadet fældet en Dom over Hr. Eggert, men om dens Indhold vide vi aldeles Intet¹⁾. Det Vælde, som Kongen paa denne Rigsdag har øvet, maa være bleven støttet af Gejstligheden, af Almuen og den lavere Adel. Vi vide

¹⁾ Se den ovenfor S. 49 efter Archivregistraturerne citerede Rigs-
raads-Dom. Nogen endelig Dom kan det ikke have været, da Rigsraadet jo samtidig udvirker et nyt Lejdebrev for Hr. Eggert til at komme ind i Landet og staa til Rette.

blandt Andet, at Adelen paa Langeland klagede over Vold og Uret, som Eggert Frille havde tilføjet den¹⁾. Det var et Forsøg paa at rykke Kronens Gods og Indkomster ud af Panthavernes Hænder til Forbedring af de kongelige Finanser, et Forsøg, som har sit Sidestykke i hvad Hertug Gerhard samtidig paatog sig at udføre i Hertugdømmerne²⁾. At Stormændene ikke aldeles godvillig have givet deres Minde til disse Beslutninger, tør vel næppe betvivles. Det var jo deres Slægt og gode Venner, som det gik ud over, og et Slag, som ramte Toppen af den danske Adel, maa hele Standen have følt. Ét har dog Rigsraadet sat igjennem. Paa dets Bøn har Kongen maattet love at udstede et særskilt Lejdebrev for Hr. Eggert til frit og uhindret at komme til Kjøbenhavn S. Valborgs Dag 1469 og atter tilbage i sit Behold. Her vilde Kongen — som det hedder — «staa ham til Orde og hænde og gjøre ham Ære og Ret»³⁾.

Men heller ikke dette Møde kom istand. I Følge Beslutningerne i Kalundborg kunde Kongen strax inddrage de Panteforleneringer, som vare givne af ham og hans Forfædre «af Gunst og Kjærlighed», men ingenlunde dem, hvorpaa Kronen skyldte Penge. Ikke desto mindre er Urbirk Len kort efter blevet inddraget og alt rørligt Gods bortført derfra⁴⁾. Men Kongen er gaaet endnu videre. Ogsaa alt Hr. Eggerts Arve- og Kjøbegods er foreløbig

¹⁾ Ældste Archivregistraturer IV. 19.

²⁾ Paludan-Müller, De første Konger af den oldenborgske Slægt S. 85 ff., som har gjort opmærksom paa Forbindelsen mellem Kongens og Hertugens samtidige Forsøg i Kongeriget og i Hertugdømmerne.

³⁾ Rigsraadet til Eggert Frille. Kalundborgh, dom. prox. post festum omnium sanctorum (6/11) 1468. D. Kgrs. Hist. Fasc. 3, Nr. 15 a 4.

⁴⁾ Anders Bilde nævner «et Skrift, hvori Alt staar, hvad der blev taget paa Urbirk».

blevet beslaglagt og stillet under Bestyrelse af den ovennævnte «Niels». Vi kunne ikke fortænke Eggert Frille i, at han efter denne Kongens Fremfærd ikke har villet komme til det berammede Møde i Kjøbenhavn. Det er ikke uden Interesse at læse de Grunde, som han anfører i et Brev af 27de Marts til Rigsraadet. «Jeg har spurgt i Sandhed, at alt mit rørlige Gods, som kunde opspørges, er borttaget, og hvorledes man har forfaret med mit urørlige Gods, det faar I med Guds Hjælp at vide, om Gud vil jeg lever. Den Overlast har jeg lidt, siden jeg fik det Lejdebrev, og det holder mig tilbage. Jeg tør ikke søge fornævnte Dag og Møde i Kjøbenhavn. Thi jeg frygter, at de samme, som raadede Hans Naade til at tage mit Gods, de samme ville vel raade til at tage mit Liv med, om de fik Magt over mig, saa at Enhver, der har nydt og endnu nyder, som har faaet og endnu har mit Gods, kunde beholde det uden Modsigelse, hvis jeg var af Vejen og altsaa ingen kærede derpaa. Ja, da havde de i Sandhed ilde raadet for mig, først taget mit Gods og siden mit Liv. Men skal der nu sættes en anden Ret og af andre over mig, da frygter jeg visselig for, at dette ikke gjøres til mit Bedste; thi jeg har været for den højeste Ret i Danmark er, den Tid min Herres Naade talte mig selv aabenbar til paa Raadhuset i Kjøbenhavn for alt Hans Naades aandelige og verdslige Raad.» Han foreslaar, at hans Sag indskydes for en Domstol, bestaaende af Grev Gerhard, Bisperne i Lübeck og Slesvig, Ridder-skabet i Holsten og Borgemestre og Raad i Lübeck, og at Sagen føres i Lübeck. «At jeg gjør det, det sker, fordi her er den strængeste Ret, jeg kjender. Retten findes ikke her mild eller naadig for dem, der befindes skyldige og brødefulde. Men hver, som uskyldig og brøde-

fri kommer her for Retten, er sikker for Vold og Uret.» I lidenskabelige og heftige Ord anker han over, at hans Arvegods er bleven ham berøvet, og forsvarer sig imod Beskyldninger for at have tilskrevet sine Venner fornærmelige Breve imod Kongen. Han har kun underrettet dem om den Overlast, han har lidt, og vil ogsaa vide at forsvare dette, som en Dannemand bør.

Det nye Forslag om at underkaste Sagen en Voldgiftskjendelse havde selvfølgelig ingen Fremgang. Kong Christiern havde i Vinteren 1468—69 foretaget gjentagne heldige Indfald i Sverig og tilføjet sine Fjender alvorlige Tab. Hans Breve fra denne Tid vidne om en fast Tillid til, at det nok skulde lykkes ham med Magt at knække sine Modstandere. Ved hans Tilbagekomst fra Sverig i Begyndelsen af April lykkedes det dog Dronningen og flere af Hr. Eggerts Venner at formaa ham til at udstede et nyt Lejdebrev for Eggert Frille, som skulde gjælde fra 16de April til 21de Maj. Med dette Lejde blev hans Broder Johan Frille sendt til Lübeck, hvor han ankom den 14de April. Men paa ny vægrede Hr. Eggert sig ved at møde, denne Gang under Paaskud af, at Tiden var altfor knap tilmaalt, da han først kunde være i Kjøbenhavn den 1ste Maj. Han synes at have haft en Følelse af, at hans Sag foreløbig var tabt. I en ny Skrivelse forklarer han vidtløftig Aarsagen til sin Vægning, og i mere underdanige og modfaldne Ord end tilforn beder han Raadet formaa Kongen til atter at være ham gunstig og naadig og tænke tilbage paa, hvad Nytte han har gjort Kongen og hans Rige, og atter lade ham nyde sit Gods paa sine «Olderdage»¹⁾. Det er en Selvfølge, at Kongen opfattede

¹⁾ Eggert Frille til Rigsraadet, Lubich, feria 2 post dominicam misericordia Domini (17/4) 1469. Geh. Arch. D. Kgrs. Hist. Fasc. 3, Nr. 15 c.

hans gjentagne Afslag som et Vidnesbyrd om, at han ikke vilde eller turde lade sin Sag paadomme. Han sendte en Skriver med Brev til Raadet i Lübeck, som indeholdt Klager over Eggert Frille og en Fremstilling af dennes Adfærd, som Overbringeren havde Befaling til nærmere at forklare, for at Sagen ikke skulde blive fremstillet for dem i et urigtigt Lys¹).

Denne Skrivelse gav Anledning til, at Lübeck nu tog Sagen i sin Haand og hurtig bragte den i en god Gænge. Raadet affordrede strax Eggert Frille en Erklæring, som denne ogsaa indleverede den 10de Maj, kun 6 Dage efter Afsendelsen af Kongens Brev. De indflydelsesrige Statsmænd i Hansestaden lykkedes det derpaa at faa Kongen til den 25de Maj at udstede et nyt Lejdebrev til Eggert Frille, som indeholdt Alt, hvad denne kunde ønske sig. Han skulde frit og uhindret kunne komme til Kjøbenhavn eller andetsteds, naar han vilde, og blive saa længe, indtil Sagen mellem ham og Kongen var forhandlet til Ende. Kunde de ikke blive forligte, skulde han have frit Lejde til at drage bort i sit Behold igjen²). Samme Dag har Kong Christiern efter Opfordring af det lybske Raad, som hele Vinteren havde arbejdet paa Fredens Gjenoprettelse i Norden, ogsaa udstedt Lejdebrev til Karl Knutsson og Iver Axelsson til et Møde i Kalmar. Saaledes have ogsaa denne Gang Eggert Frilles og Iver Axelssøns Forhold

¹) Kong Christiern til Raadet i Lübeck, Kopenhauen, am donredage na des hilgen crucis dage inuencionis (1/5) 1469. Geh. Arch. D. Kgrs. Hist. Fasc. 3, Nr. 16—17 (2 Afskrifter).

²) Eggert Frilles Erklæring til Raadet i Lübeck, Lubick, auende ascencionis Domini (10/5) 1469. Geh. Arch. D. Kgrs. Hist. Fasc. 3, Nr. 17 b. Kongens Lejdebrev, in castro Haffuensi, feria 5 ante dominicam s. Trinitatis (25/5) 1469 i en Vidisse af Raadet i Lübeck, dat. 2 Juni. Geh. Arch. De Friller 11.

været nøje sammenknyttede. Men det er ogsaa sidste Gang. Det skulde endnu vare længe, inden det kom til Forlig mellem Kongen og Axelssønnerne.

Støttet af den indflydelsesrige Hjælp, han nu havde faaet, vender Eggert Frille atter tilbage til Danmark. Hos sin Svigersøn og Datter paa Søholm finder han foreløbig Tilhold. Paa det store Møde, som i Avgust Maaned 1469 fandt Sted i Kjøbenhavn mellem Kongen, de vendiske Stæders Sendebud, Grev Gerhard og Udsendinge fra den holstenske Adel¹⁾, finde vi ham i travl Virksomhed med at faa Striden bilagt. Endnu findes et lille Brev fra ham til Svigersønnen, hvori han skriver: «Jeg er endnu ikke kommet til Ende med mit Ærinde, men med Guds Hjælp vil jeg arbejde Dag fra Dag og faa en Ende derpaa, Gud give den vorde god.» Han formoder, at alle de tilstedeværende Sendebud ville understøtte ham, og beder Bent Bille sende ham et Par gode, fede Øxne til de lybske Raadherrer, som havde vist ham «saa stor Ære og Værdighed»²⁾. Med deres Hjælp har han hele Aaret 1469 og Begyndelsen af det følgende Aar kæmpet en haard Kamp med Kongen for at faa ikke alene sit Arve- og Kjøbegods, men ogsaa sit Pant i Urbirk³⁾. Endelig den 4de Maj 1470 kunde Hr. Eggert se en Ende paa sin pinlige og farefulde Stilling. I et aabent Brev erklærede Kongen, at det nu var kommet til et endeligt Forlig mellem ham og Eggert Frille, saa at Striden aldrig mere

¹⁾ Om dette Møde se Paludan-Müller, De første Konger af den oldenborgske Slægt S. 97—98.

²⁾ Eggert Frille til Bent Bille, Haffnis, feria 3 ante Bartholomei apostoli (²²/₅) 1469. Geh. Arch. D. Kgrs. Hist. Fasc. 3, Nr. 17 c.

³⁾ Raadet i Lübeck har 27 Januar 1470 udstedt en Vidisse af Kong Christierns Pantebrev paa Urbirk af 18 Januar 1466. Geh. Arch. Viborg Nr. 4.

skulde gjenoptages til Skade for ham eller hans Arvinger¹). Overenskomstens Ordlyd kjendes ikke, men Anders Bilde har efterladt et kort Udtog af den, som lyder saaledes: «De Artikler, Hr. Eggert maatte gaa ind paa, før han kunde faa Venskab, vare, at han skulde give Afkald paa alle Forleninger, Pant og alt andet, som han havde mistet, dernæst tilgive alle dem, som toge hans Gods paa Urbirk og andetsteds, endelig love aldrig at «arge» paa dem eller nogen Mand derfor samt tilgive dem, som havde redet efter ham»²).

Hvis dette Udtog var det eneste, vi vidste om dette Forlig, maatte man jo tro, at det virkelig var bevist, at Hr. Eggert havde gjort sig skyldig i Forræderi og til Straf derfor mistet alt sit Gods, baade Pant og anden Ejendom. Men heldigvis er der endnu bevaret et Kongebrev, som viser, at man ikke fuldt ud tør stole paa Anders Bildes Udtog. Det er stilet til den ovenfor nævnte «Niels» og lyder saaledes: «Vi bede Dig og ville, at Du lader Hr. Eggert Frille følge alt det Gods, som Du paa vore Vegne af hans Gods annammet og i Værge haver, eftersom vort aabne Brev, vi ham paa alle hans Arve- og Kjøbegods givet haver, ydermere indeholder. Mener Du og at have nogen Ret til noget af hans Gods, da lad ham dog strax følge uhindret alt hans Gods og tal ham siden til efter Loven med Rette»³).

Saaledes kunde nu Eggert Frille atter vende tilbage til sin Hjemstavn, men rigtignok som en slagen Mand.

¹) Kong Christierns aabne Brev, dat. Harildzborg, feria 2 prox. p. dom. Jubilate (14/s) 1470. Geh. Arch. De Friller 12.

²) Anders Bildes ovenfor anførte Optegnelser i Geh. Arch.

³) Kong Christierns Brev til Niels (uden Udskrift). Udat. Concept i Top. Saml. p. Papir, Rynkeby Nr. 2.

Hans Forleninger, som havde dannet det faste Støttepunkt for hans Magt og Indflydelse, vare ham berøvede, hans rørlige Ejendom splittet som Avner for Vinden, hans Stilling som Rigsraad undergravet. Og som en falden Stormand forsvinder han da ogsaa nu af Historien. Hans Navn findes ikke oftere under noget offentligt Dokument, af hans rastløse Forretningsvirksomhed findes ikke længer noget Spor. Kun faa Aar endnu har han levet. Hans Hustru var sandsynligvis død forinden hans Fald, han selv døde den 5te Februar 1472. Han ligger begravet i Odense S. Hans Kirke, hvortil han kort før han drog til det skæbnesvangre Møde i Kjøbenhavn — maaske i Forudfølelse af hvad der vilde ske — havde skjænket betydeligt Gods til Sjælemesser for sig og sin Hustru¹⁾. Men endnu efter sin Død har han paakaldt sine Landsmænds Vidnesbyrd for sin Ret. Paa Baag Herredsting have Sandemænd vidnet — uden at noget Vidne gik imod, — at Hr. Eggert Frille baade levede og døde som en Danne-
mand²⁾.

Og naar en sen Eftertid af de mange spredte Træk, som ere levnede os af denne mærkelige Mands Levnetsløb, vil forsøge at danne sig et fyldigt Billede af hans Karakter

¹⁾ I Bircherods Inscriptioes Othinienses findes Indskriften paa hans Ligsten i S. Hans Kirke. Den lyder saaledes: •Anno Domini MCDLXXVI die Agathe virginis obiit strenuus miles Eggardus Frille cum uxore domina Anna. At Aarstallet 1476 er en Fejllæsning for 1472, fremgaar af Kong Christierns aabne Brev om Skifte efter Eggert Frille, som er dateret Kjøbenhavn Slot, S. Olafs Dag (²⁹/₇) 1472. Geh. Arch. Skiftebreve Nr. 9. Gavebrevet findes i Hofnau, Foundationer V. 191—92.

²⁾ Baag Herredstingsvidne, S. Peters Dag ad vincula (¹/₈) 1474. Geh. Arch. Baag Herred Nr. 21.

og hans Handlemaade, da maa den tilvisse indrømme, at han gjentagne Gange — frivilligt eller ufrivilligt — har bragt sig ind i tvivlsomme og vovede Situationer, af hvilke han ikke gik ud, uden at Mistanken kastede sin Skygge paa ham. Men paa den anden Side maa den ogsaa hævde, at Modstanderne ikke formaaede at føre noget gyldigt Bevis mod ham, og at han faldt som et Offer for den Stærkeres Ret. Hans Fejl var utvivlsomt et Rethaveri, som under de daværende Forhold ikke kunde hævdes ligeoverfor Kongemagten, hvor godt hans Ret — saa vidt man kan domme efter de foreliggende Vidnesbyrd — end var begrundet. Men ligesom denne Fejl vel kan berøve ham den Sympathi, som man føler ligeoverfor en varm og opofrende Fædrelandsven, saa kan den dog ikke udviske det fyldige Indtryk af en overlegen Personlighed, af en betydelig Statsmand, en virksom og pligt-opfyldende Statstjener og af en Mand, som paa Livets forskjellige Omraader har vidst at sætte sig et Eftermæle.
